

DOMOVINA

Stev. 22.

V Ljubljani, 28. junija 1918.

Leto I.

J. D. S.

V soboto in nedeljo se vrši v Ljubljani ustanovni občni zbor Jugoslovanske demokratske stranke. Prvikrat se snidejo napredni Slovenci iz vseh delov naše lepe zemlje, da se strnejo v skupno politično organizacijo; prvikrat se zbere slovenski del jugoslovanskega naroda, da položi temelj novemu političnemu življenju.

Zdelo se je že, da je zmožna svetovna vojna vse streti in njena surova sila vse uničiti; sedaj pa vstajajo narodi sredi njenega gorja kot mlado, čvrsto življenje.

Tudi jugoslovanskemu narodu je svetovna vojna raztrgala suženjske okove, tudi nam Slovincem je podarila svobodo.

Naši svobodni, našemu novemu narodnemu ujedinjenju, Jugoslaviji ustvarjamo Jugoslovansko demokratsko stranko. Hočemo, da vzcvete iz nas nov rod, ki bo v znamenju demokracije dal Jugoslaviji jedro, silo in moč.

Veliko nadogo kakor še nikdar v svoji zgodovini postavil si je v svetovni vojni čas naš narod, nič manj nego izvojevati svojo popolno neodvisnost od stoletne nadvlade drugih narodov. Vsi resni možje v naši domovini so mnenja, da to ni prazna sanja, ampak da se naša lastna državnost mora izbojevati. Ali bi pa ne bila ta velika naloga na pesek postavljena, če bi jo prepustili trenutnemu navdušenju, ki se izraža na taborih preteklih mesecev? Tembolj, ker se nam siloma odvzema začasno svoboda zborovanja! Naš narodni program nujno potrebuje trdne opore, katero mu morejo dati le stranke, žive politične organizacije, med njimi pa v odlični meri baš snujoča se Jugoslovanska demokratska stranka. Vsa čast požrtvovalnim posameznikom kot voditeljem naroda. Toda skušnja uči, da so velike zahteve v politiki zmiraj prišle do veljave šele po dolgotrajnem boju množic, ki so se za jednako misel združile v enotno bojno vrsto političnih strank. Ni treba pač nobene besede več izgubljati o potrebi naše stranke kot jugoslovanske, saj že ta beseda označuje velik del njenega programa.

Da bode njeno delo uspešno, pričakovati je, ker bode združitev množic kolikor toliko jednakega svetovnega nazora.

Kakor pa odklanjamo pristaše drugih strank, tako odločno moramo opozarjati na dolžnost, da se vsak zaveden Slovenec, kdor spada k nam, dejansko oklene politične organizacije, torej naše nove stranke. Nikakor ni preveč narodnih delavcev, zlasti dokler nam jih največ odteguje vojna. V dobi, ko se je nam nasprotna vlada oprijela trhle veje štajercijanstva, bila bi večna sramota, če bi Slovenci z okrepitevijo svojih narodnih strank ne podali dokaza, da je ves narod le v naših vrstah in da so odpadniki brez moči in pomena. Pokažimo z močno organizacijo jugoslovanske stranke, da naše ljudstvo noče nič vedeti o kakem enotnem koroškem narodu ali nerazdeljivosti Štajerske, ampak da se čutimo kot živa neusahljiva jugoslovanska veja.

Z energijo in navdušenjem se oklenemo svoje nove politične organizacije, a tudi brez sanjarskega optimizma, da dosežemo izlaha in brez boja svoj ideal. Pravilno je označil posl. dr. Ivan Tavčar naše načelo: »Mi hočemo biti stranka pravice, resnice pa tudi stranka reda in discipline, ki je v političnem življenju dostikrat še bolj potrebna ne drugod!«

Jugoslovanska demokratska stranka bo — kakor je zapisal naš dr. Tavčar tako slikovito — dobroobdelana njiva, na kateri bomo lahko iz lastne moči obilo pridelovali, ne da bi bili prisiljeni, v temnih nočeh predstavljati mejnike ali žeti klasje po tuji lasti. Pristaši JDS. smo si s svojim programom na jasnem in z jasnim čelom pojdemo na delo.

Dež. posl. dr. Fran Novak:

Preteklost in prihodnost.

V razvoju je napredek, v zastoju smrt. Vse, kar hoče živeti, se spreminja in razvija na svetu. Tudi programi strank, oziroma stranke same. Sedaj spreminjamo in popolnujemo program prejšnje narodno napredne stranke, izkoriscamo dolgoletne izkušnje, širimo obzorje svojega programa in ustanavljamo s tem novo jugoslovansko demokratsko stranko. S starim imenom odložimo tudi hibe in napake, ki smo jih kot take spoznali.

Program stranke se dejansko spozna v najrazličnejših korakih in rešitvah v političnem, gospodarskem in kulturnem življenju: vse te posamezne podrobne rešitve morajo kazati skupno program stranke. Kakor se bela luč skozi prizmo razreši v številne mavrične barve, tako morajo praktični nastopi stranke v svoji skupnosti podati načela jugoslovanstva, demokratstva. Dosledni moramo biti v vsakem oziru. Priznavamo versko svobodo in pravico zaščite veroizpovedovanja, spoštujemo verstvo kot нравnega činitelja v človeškem čustvovanju. S tem je obenem izrečena nedopustnost omalovaževati kogarkoli radi njegovega verskega prepričanja in omalovaževati obrede in činitelje, ki jih izvršujejo. Stvar posameznika je, da si napravi svojo sodbo v verskem oziru, blatenje in zasmeševanje niso argumenti, ki bi koga prepričali o napačnem njegovem verskem čustvovanju. Proti zlorabi verskega čuta, ki ga spoštujemo, se seveda upiramo z dostojnimi sredstvi. Zdrava misel mora končno prodreti sama.

Ko gledamo nazaj v preteklost, vidimo, da so nas časih dogodki prehitevali. Ko je n. pr. ideja splošne enake volilne pravice bila že skoro skupna last, se s strani naše stranke ni storilo vsega za njeno poglubitve. Ideja je zmagała navzlic temu. Zadrugištvo smo v splošnem pobijali začetkom, dasi je bilo v narodu dosti zdravega razpoloženja za organizacijo združništva. Ko smo pobijali izrastke, hoteli smo ubiti otroka samega. Na ljubo posamezniku ali posameznemu sloju ne smemo nikdar zapreti oči koristim širokih slojev, koristim skupnosti. Tako nam velevala program, ki je duša naše duše.

Demokratstvo povdarjamo prav posebno v našem programu; jugoslovanska demokratska stranka smo. Že v preteklosti smo bili demokrati, če ne po programu, pa vsaj po besednih izjavah. Ne eno ne drugo ne zadošča. S smotrenim nastopom v dejanskem življenju pokažimo iskrenost našega demokratskega mišljenja! Iščimo stikov z onimi, ki zahtevajo od strankine organizacije resničnega demokratizma. Demokratizem pa ni anarhija, niti demagoštvo. Niti ni tisti demokrat, ki se v cestnem jarku povolja in v uniazani suknji razvija s svojim glasom silo svojega instinkta, niti ni demokrat oni, ki ne priznava avtoritete in discipline. Jedro in obenem posledica resničnega, poštenega demokratstva je v tem, da dvigne polagoma duševno kulturno višje

stoječi nižje stoječega k sebi, ne pa obratno, da sodeluje lahko vsakdo za napredek in svobodo svojega naroda. Cilj nam je skupen. Tekmujmo pa med sabo v sposobnosti! Vsakdo imej pravico do najvišje kulture in do najboljšega kruha. Bodisi moški ali ženska, meščan, delavec ali kmet, zakonec ali nezakonec: vsi naj imajo pravico do svobodne omike in dela. V tem zmislu iščimo vedno stike s širokimi sloji. In pomnimo: Jugoslovani smo! Dosedaj smo se naslanjali na nemško kulturo. Toda nemška duša nam ni sorodna, zato nas nikdar ne more ogreti, saj kri ni voda. Naša največja napaka je bila, da smo preveč sledili nemškemu, nam tujemu čutu, a premalo sorodnemu — slovanskemu. To bodi poslej drugače!

Gospodarsko bomo v naši Jugoslaviji — to vsi upamo — jačji nego smo bili dosihmal. Podrediti hočemo interes posameznika interesu skupnosti. Otroške bolezni bomo pri tem zopet prestajali, to je gotovo, toda premagamo jih in se okrepimo.

Danes smo Slovenci žrtve državnopravnih razmer. Naše dežele so predmet kolonizacije za nemške industrije in deloma madžarske ograrce. Železne izdelke n. pr. smo morali drago plačevati nemškemu avstrijskemu kapitalu. Visoka carina nam je zabranjevala kupovati jih izdatno ceneje od zunaj. Živila, ki smo jih kupovali od Ogrske, bi tudi lahko ceneje dobili drugod, če bi nam to ne zaprečevala carina. Domači industriji so se stavili tako razne ovire. Tuj kapital je znal izrabiti naše zaklade, mi pa smo stali ob strani.

V bodoče iščimo stikov s Hrvati in Srbi ter s Čehi, a ne le na kulturnem, nego predvsem na gospodarskem polju. Brat k bratu! Vojna nam je odprla oči, da vidimo, kje so naši prijatelji. Saj je res: tudi prijatelj je le — človek. Tudi on ima svoje napake. Toda z vsemi svojimi hibi je vendarle naš brat, naš prijatelj! Sovražnik pa je večno — le sovražnik... Ne pozablajmo nikdar te resnice, otrešimo se filistrske ozkosrčnosti, smešnega lokalnega patriotizma, puhle vasezaljubljenosti ter iščimo pri svojih bratih onega, kar imajo za nas najboljšega, za naš narod najkoristnejšega! Vzglejmo se na njihovih vrlinah, njih hibe (sami jih imamo toliko in toliko!) pa bratsko odpuščajmo ter jih skušajmo z ljubeznivostjo popraviti!

V prihodnost korakajmo za skupne narodne cilje v strnjjenih vrstah! Domače strankarske razmere naj bodo pri teh ciljnih postrovanjskega značaja. Organizirajmo se vsi po svojih načelih, a na zunaj korakajmo skupno proti cilju, srečni bodočnosti naše Jugoslavije!

Brez umetnih vplivov, brez prisiljenosti od znotraj ali od zunaj, iz čisto svobodne odločbe se razhaja za narod zaslužna narodno-napredne stranka in se snuje v znaku združevanja vseh napredno, svobodomiselno, demokratsko in jugoslovansko mislečih in čutečih narodnih sil nova JDS. Nedvomno srečonosno je dejstvo, da imata velik del svojega programa skupno JDS. in očiščena SLS.: to je napredek v splošno-slovenki politiki, pri katerem gre priznavati narodno-napredni stranki veliko zaslug.

Odločno obsojamo notranjo strankarsko nepošteno politično agitacijo. Naši cilji so jasni. Kdor pristopi k stranki, naj se svojega pristopa zaveda. Kdor misli, da služi narodu bolje v drugi stranki, naj se ga ne vabi. Ne bodimo majhni in malenkostni: načela zmagojevo, ideje prodirajo s svojo vsebino. Lačni in žejni agitatorji in pristaši so znak preteklosti!

Kaj pomeni 23 milijard bankovcev?

Glasom uradnih poročil ni bilo še nikdar toliko bankovcev v prometu kakor sedaj. Še nikdar se ni Avstro - ogrska banka tako zadolžila napram avstro - ogrskemu gospodarstvu, kakor v zadnjem času. Nič manj, kakor 23 milijard bankovcev je sedaj v prometu! Praviloma bi morala Avstro - ogrska banka vsakemu, ki ji predloži bankovec, ga izplačati v zlatu. Da bi izpolnila to dolžnost, bi morala imeti 23 milijard zlata, to je okroglo 72.000 q kovnega zlata. Namesto 72.000 q pa ima — glasom poročil iz ogrske magnatske zbornice — komaj 1000 q, to je za 320 milijonov kron.

Dunajski finančniki in politiki so mnenja, da so sedanje nezaslišane cene povzročile velikanski, do sedaj popolnoma nepoznani bankovčni promet. Pravijo, da bi se promet takoj zmanjšal, ako bi padle cene. Da je vse jako drago, posebno pa živila, je vsakomur znano. Oficialne (uradno razglašene) cene so petkrat, desetkrat tudi dvajsetkrat višje, kakor pred vojsko. Ogrska goveja živina stane 5 K 80 v do 9 K (za 1 kg žive vage), pred vojsko pa 85 vin. do 1 K, salam 31 K 80 v do 54 K napram 3 K 58 v, ogrska mast 20 K do 25 K napram 1 K 44 v pred vojska itd. To so uradne cene, ki pa niso merodajne za velik del prometa; na prostem trgu ne stane mast samo 20 K, ampak 50 do 80 K en kilogram.

Vsaka hišna gospodinja mora imeti danes nekaj stotakov razpoložnine, pred vojsko pa ji je zadostovalo nekaj desetakov. Tudi drugi zasebniki imajo izdatno debelejšše denarnice, kakor nekdanje.

Denar je sredstvo, s katerim se kupuje. Ako rabi sedaj družina 600 K mesečno za živila, medtem ko je izhajala pred vojsko, recimo, s 150 K, je razumevno, da mora biti dosti več denarja, to je bankovcev, v prometu. Tudi banke ter drugi denarni zavodi, sploh vsi gospodarski činitelji, ki imajo posla z denarjem, imajo sedaj bolj polne blagajne, kakor poprej. Končno je treba vpoštevati vojake na bojišču ter neštete vojne blagajne, v katerih leže stotine milijonov.

Z ozirom na ta dejstva pravijo nekateri ekonomisti (gospodarji); da bi sedanje nenormalno (nenavadno) stanje Avstro - ogrske

banke popolnoma ozdravelo, ako bi se zasebniki, banke ter vse druge zasebne in javne blagajne primorale, da obdrže samo toliko denarja, kolikor ga neobhodno rabijo in da izročijo ostalo vsoto Avstro - ogrski banki. Na ta način bi se po njih mnenju sedanji bankovčni promet, ki znaša 23 milijard kron, znatno zmanjšal; velik del bankovcev bi prišel nazaj v osrednjo banko. Na ta način bi se ozdravila — po njih mnenju — Avstro - ogrska banka, ter ž njo naša valuta (vrednost denarja) in sploh naše denarništvo.

To mnenje je popolnoma napačno. Zlo, ki razjeda naše denarništvo, se ne more odstraniti s takimi pripomočki, kajti to zlo tiči globoko v vsem avstro - ogrskem gospodarstvu. Recimo, da bi se s predlaganimi sredstvi zmanjšal bankovčni promet za polovico, tako da bi imeli namesto 23 milijard samo 11,5 milijard kron v prometu. Kaj pomagajo ta sredstva, ako je avstrijska vlada (brez ogrske) tekom meseca maja t. l. vrgla v promet nove tri milijarde kron? V kratkem času bi bil promet zopet nasičen s papirnatim denarjem. Dne 25. maja je dolgovala avstrijska vlada Avstro - ogrski banki nič manj kakor 16 milijard kron.

Obe polovici, Avstrija in Ogrska, imata okroglo 40 milijard letnih izdatkov, dohodkov pa samo 7, torej 33 milijard primanjkljaja. Primanjkljaj se pokrije s papirnatim denarjem. Torej Avstro - ogrska vsili prometu letno 33 milijard, oziroma izda to svoto za blago, katerega ne more plačati s svojimi rednimi dohodki, to je z davki in drugimi državnimi pristojbinami. Ako bi mogla država pokriti vse vojne izdatke ali vsaj velik del z rednimi dohodki, bi prišli bankovci avtomatično v kratkem času zopet nazaj v Avstro - ogrsko banko, in bankovčni promet ne bi znašal več 23 milijard, ampak mogoče komaj eno tretjino ali pa še manj.

Angleška banka je imela 6. junija t. l. 51,8 milijonov funtov šterlinov (to je 1243 milj. K po kurzu pred vojsko), bankovcev v prometu ter 63,8 milijonov funtov šterlinov zlata v svojih zalogah; torej več zlata kakor bankovcev. Pred vojsko je bilo tam skoro ravno toliko bankovcev v prometu, kakor sedaj. Tudi Anglija ne more kriti vseh izdatkov s tekočimi dohodki, vendar je razmerje med dohodki in izdatki bolj ugodno, kakor pri nas. Kajti v računskem letu 1917/18 (31. marca) je izdala 55 milijard K,

redni dohodki pa so znašali 15,3 milijard kron.

Zadnji vzrok našega nezaslišanega bankovčnega prometa je razlika med dohodki in troški državnega proračuna. Iz nje izvira preplavljenost denarnega trga z bankovci. Ako bi hoteli odstraniti to preplavljenost, bi morala država zmanjšati izdatke ali pa povečati redne dohodke tako, da bi se bankovci — z davki in drugimi pristojbinami — vrnili v Avstro - ogrsko banko.

Vsa druga sredstva, kakor n. pr. dolžba, da smejo javne in zasebne blagajne obdržati samo toliko denarja, kolikor ga neobhodno rabijo ter da morajo vse ostalo izročiti Avstro - ogrski banki, bi mogla pač nekoliko zmanjšati svoto (23 milijard) bankovcev, ki so sedaj v prometu, s tem pa bi se vrednost našega denarja prav nič ne izboljšala, in stanje Avstro - ogrske banke se ne bi podkrepilo. Kajti vkljub temu bi znašali dohodki vse monarhije 7, izdatki pa 40 milijard K. V gospodarskem oziru ni merodajna množina bankovcev, ki je v prometu, ampak merodajen je vzrok, ki je povzročil promet, to je državni deficit. Glasom avstrijskega (brez Ogrske) proračunskega načrta za leto 1917/18. bi znašali dohodki 4.194.081.536 K (4 milijarde), izdatki pa 22.169.662.326 K. (22 milijard). Torej primanjkljaj 17.965.580.790 K; (skoraj 18 milijard) ta proračun pa se je prekorračil, tako da bo znašal primanjkljaj za finančno leto, ki poteče s 30. junijem, najmanj 20 milijard.

Dokler se državni proračun ne spravi v normalni tir, so zaman vsa jadjikovanja o nezaslišanem bankovčnem prometu. Ko bo država krila vse izdatke s tekočimi rednimi dohodki, to je z davki in državnimi pristojbinami, tedaj bo tudi bankovčni promet sam od sebe padel; ako pa bi ostal na isti višini kakor danes, ne bi bil opasen gospodarstvu. Nasprotno pa tudi razmeroma mala množina bankovcev nosi lahko kal nezdravega gospodarstva. Množina bankovcev, ki so v prometu, je samo z nak in ne vzrok dobrega ali slabega gospodarstva.

Premagani in pobešeni kmetje srednjega veka so nam zapustili svoj testament. Glasi se: Osvobodite našo zemljo!

Abditus
(Problemi malega naroda.)

Ministrski svet.

Ministri tam na Dunaju so vsedli se za mizo in so o tem premišljali: kako rešiti — krizo.

Minister Seidler je dejal: »Velike so težave, saj čudno, da vsled teh zmešnjav še nisem zgubil glave.

Da kriza je — o tem ni dvoma, razdor je vedno večji, nastane lahko hud polom, če stvar se ne posreči.

Na Čehe se najbolj jezim, ker to so rebelanti, z boljševiki se bijejo in služijo antanti.

In z njimi gredo proti nam zdaj vsi Jugoslovani, ne vem, kako je v Zagrebu, a slabo je v Ljubljani.

Dozdaj za silo bili so zavezniki Poljaki, a zdaj težave delajo pri priliki mi vsaki.

In če Poljakom ugodim, jezijo se Rusini, in pravijo, da s tem vzbudi odpor se v Ukrajini.

Tako težave so povsod: vse sami izdajalci — edini, ki se nas drže, so nemški nacionalci.

Zato ni s parlamentom nič, nerad pritožbe čujem, saj paragrafov je dovolj, kar z njimi uradujem.

Saj parlament je lepa reč, kar tiče se tujine, kako pa naj ga skličemo, če nimamo večine?

Sicer bi sklical ga prav rad, če vsi bi obljubili, da vse nam odglasujejo, kar smo doslej storili:

zaplembe, konfiskacije, prepovedi in zbirke, nasilje, konfinacije in češke oktrojirke...

Minister Wimmer je na to povzel besedo — pravi: »Jaz mislim, da je glavna stvar, kaj bo tam na Piavi.

Denar, denar je glavna stvar, ker to je naša sila — zato skrbeti je pred vsem za vojna posojila.

Ker treba je, da imamo povsod dovolj kredita, saj veste: vojna žre in žre in ta ni nikdar sita.

Kdor snedel je sredico prej, ta naj loti se skorij, zato nas briga najpoprej računski provizorij.

Pritožbe so, da bankovcev preveč se zdaj razširja, in da denarja je preveč ko malo je — papirja!

Minister Gayer je na to besedo rekel tako: »Jaz mislim, da storili smo že v marsičem napako.

Svobode bilo je preveč, sem proti amnestiji, ker kar se zdaj pri nas godi, je proti monarhiji.

Zato je zdaj že zadnji čas, da to se ne dogaja, to mislim, bodi prva skrb ministra-policaia.

Poslej skrbel bom jaz za to, da mir bo, red v državi, dokler se vse ne pomiri, kar kliče po ustavi.

Tako bo šel naš voz naprej in Seidler naj ga vodi, da vse bo, kakor doposlej, to prva skrb nam bodi!

Ker s tem je dnevni red končan in vsak se je poučil, kako je zdaj dejanski stan, se shod je ta zaključil.

Naša narodna noša.

S prebujanjem naše narodne zavesti je vzrastlo tudi zanimanje za t. zv. narodno nošo. Resnica je, da ima naša narodna noša na sebi nekaj lepega, značilnega, svojega. Kako se temeljito razlikuje na pr. od narodne noše hrvatske! V Beli Krajini še vidiš »bregeše« (bele prtene hlače), tostran Gorjancev pa jih ni več. Zato se nam Belokranjci rekli, da smo »črni Kranjci«, ker pri nas prevladuje temna barva. Tudi ženska narodna noša je precej različna n. pr. od one, ki jo nosijo Žumberačke in Bojanke. Pa tudi zilijska narodna noša je drugačna nego n. pr. dolenska, kjer prevladuje »peča« nad »avbo«. Avba je predvsem doma v gorah.

Vsa naša narodna noša ima na sebi gorski značaj t. j. spominja nas na gorske narode. Sicer pa se povsod v narodni noši izraža namen: prilagoditi obleko krajevnim razmeram. Na vročih ravninah slavonskih je bela lahna prtena obleka najprimernejša. Isto opažamo n. pr. v vroči Romuniji, kjer so moški po večini popolnoma belo oblečeni. Za naše kraje bela obleka ni bila primerna: za v gore, za v hrib je bila primernejša jirhovina. Lepa bela ženska obleka, ki je kras vsake Hrvatice, bi se zdela pri nas preveč bela, prazna in premalo olišpana. Zato se je vzelo barvano blago temne barve.

Slovakinje so bolj ljubile svetle barve domačega izdelka: pa tudi Slovaki so ljubili slikovito nar. nošo. Na Češkem sploh prevladujejo žive barve. Isto bi mogli pisati o poljskih, ruskih, ukrajinskih nar. nošah. Vsak narod si je izbral obleko po svojem okusu.

Zato se v obleki izraža nekak ljudski okus in celo več: zdi se, da je v nji izražena ljudska duša. Zato je razveseljivo, ko čitamo, da raste pri nas zanimanje za narodno nošo: želeli je le, da bi rastlo v pravem smislu. Ni namreč vsaka izmišljena stvar — narodna noša.

Bili so časi, ko so si naše žene izdelovale svojo obleko same doma. Pisec teh vrst je še poznal staro ženico, ki je delala peče. Danes ni več niti te žene niti njene koče.

Bilo je zanimivo videti, kako je imela starka napeto belo blago na statvah in je vanj vezla najlepše rože in liste, kakor si jih je sama izmislila. Dandanes se peče in avbe več ne izdelujejo, pač pa se posveča večja pozornost narodnim vezeninam. To, kar zovemo navadno narodno nošo, je bila prazniška obleka naših prednikov. Imeli so jo za nedelje in praznike, za svatbe in za domače slavnosti. Toda poleg te prazniške obleke so nosili tudi obleke po svoji modi.

Takrat mesto ni imelo na deželo takega upliva, kakor dandanes. Sedaj je navadno vsaka nova moda v par tednih prišla iz me-

Vprašanja in odgovori.

F. Č., Toplice.

Ker je dne 6. marca 1917 umrl mož, ki je bil na plačilni polji za državni vzdrževalni prispevek napisan kot prejemnik izplačil, je njegova žena dne 1. aprila 1917 oddala polo, da bodo odpisali moža, a še dosedaj ni polje nazaj in je žena seveda ves čas brez podpore. Kako pomagati?

Ce je bila podpora priznana za več oseb, ima podporna komisija, če je dobival podporo umrli mož tudi za svojo osebo, ustaviti le na umrlega odpadajoči del podpore, za doslej ostale upravičence pa je napraviti novo polo in na njej napisati novega prejemnika izplačil, ki ima pravico hoditi po podporo; če pa umrli mož za svojo osebo ni dobival nobene podpore, temveč bil na poli napisan le kot prejemnik izplačil v imenu drugih upravičencev, mora pustiti komisiji višino podpore nespremenjeno — razen v kolikor jo ima po poznejših zakonih zvišati — in le ime prejemnika izplačil popraviti.

Ce ta malenkost še dosedaj ni rešena, skušajte spraviti zadevo najprej potom osebnega posredovanja na c. kr. okrajnem glavarstvu v tek; če to ne bi pomagalo, se pa pritožite na c. kr. domobransko ministrstvo na Dunaju, s čimer sicer lahko tudi že na glavarstvu zagrozite.

Mogoče je pa tudi, da je bila podpora priznana samo za umrlega moža in je komisija podporo kar ustavila, ker ni bilo po njegovi smrti nikogar več, kateremu je bila izprva podpora pri-

sta tudi na kmete: Tam so mislili, da je to »gosposko«, in uboge šivilje so morale na vso moč skrbeti, da so bila naša »kmečka dekleta« na oko bolj »gosposka«. To pa je bila velika napaka, ker smo pri tem popolnoma pozabili na svoje domače vzorce, ki so jih poznale naše stare žene.

Kaj morebiti mislite, da stari ljudje niso imeli okusa? Kaj še! Imel so ga več nega ga ima današnji svet. Le odprite kako skrinjo, kjer so stare obleke kake stare tetr ali babice — boste videli, koliko je na njih lepega! Takrat so žene sledile svojemu zdravemu kmečkemu okusu in to, kar so nosile, je bilo res njihovo, t. j. bile so to slovenske žene, one, ki jih je videl še naš pesnik Vodnik in jim je zapel pesem. Danes bi komaj še katera naših deklet vedela, kakšna je bila mezelanka.

S tem nečem reči, da je vse slabo, kar je prinesel poznejši čas in da v evropski, ljubljanski, dunajski ali pariški modi ni nekaj primernega tudi za naše kmečke žene. Hočem samo reči, da je bilo v starih oblekah mnogo lepega in kar je glavno, da je bilo to našo. Naše stare »mojškre« so znale po svoje šivati, ne rečem, da niso poznale svetovne mode, saj moda je kakor bolezen, ki se kmalu povsod razleze, ampak uporabljale so pri tem bolj naše stare reze in načine.

V tem smislu se je začelo na pr. na Češkem zadnji čas gibanje med ženstvom za

znana. Seveda bi vas bila morala pa komisija potem o ustavitvi podpore obvestiti.

Če je to zadnje domnevanje pravilno, česar pa seveda ne moremo vedeti, ker nam niste naznanili, kako visoka je bila podpora in za koliko oseb je bila priznana, dobite pa podporo lahko le potem nazaj, če je upravičen še kdo drugi izmed vas do podpore po vpoklicancu. Za tega upravičenca ali za te upravičence (če jih je več), morate pa napraviti novo prošnjo.

II. Imam tudi nezakonsko hčer, staro 17 let, ki je bila tudi evakuirana ter je od 22. maja 1915 do 27. marca 1917 živela skupaj z mojo družino v Mariboru ob mojem preskrbovanju. Ali imam tudi za njo pravico do kake podpore in kam naj se v to svrhu obrnem?

Da bi vam mogli dati podrobnejša navodila, bi nam morali naznaniti še vse podatke, kakor so navedeni za vprašanja glede vojaške državne podpore v 5. številki »Domovine«, zlasti še pojasniti, ali in kako ste skrbeli pred nastopom vojaške službe za svojo nezakonsko hčer, ali je živela pri vas v skupnem gospodarstvu ali s čim se je sicer preživljala, ali je imela takrat in ali ter od kdaj ima sedaj kak zasluzek in koliko, v katerem kraju je živela ob času vašega vpoklica in v katerem živi sedaj ter s čim se sedaj preživlja, odkar ne živi več pri vaši družini.

Kar se tiče vojaške državne podpore, je imela vaša nezakonska hči že po starem zakonu od dneva vašega vpoklica nadalje pravico do nje, če je bila do takrat od vaše podpore odvisna in je prišlo njeno preživljanje vsled vašega vpoklica v nevarnost. Po novem zakonu z dne 27. julija 1917, št. 313 drž. zak., veljavnem od 1. avgusta 1917 nadalje, ima pa, ker ima kot nezakonski otrok napram vam po zakonu pravico do alimentacije, to pravico ne glede na to, ali je bila pred vašim vpoklicem od vas odvisna, če je le za zasluzek nesposobna in nima toliko premoženja, da bi se iz njega lahko preživljala. Glede višine vojaške državne podpore, do katere imajo nezakonski otroci pravico, in poznejših poviškov te podpore glejte vprašanje. Prošnjo je treba vložiti pri županstvu ali c. kr. okrajnem glavarstvu hčerinega sedanjega bivališča, ki jo bo odposlalo pristojni oblasti.

Do begunske podpore ima vaša nezakonska hči pravico, kakor prav vsakdo, ki je res begunec.

III. Moja tašča, stara čez 70 let in za delo popolnoma nezmožna, dobiva le po 1 K na dan podpore. Ali bi se dobilo lahko za njo kak povišek in kam se obrniti?

Da nam bo mogoče odgovoriti, nam najprej naznanite, ali dobiva vojaško državno ali begunsko podporo. Če dobiva vojaško podporo, po katerem sorodniku jo dobiva, od kdaj je ta pri vojakih, kako jo je pred vpoklicem podpiral, ali je živela tašča z njim v skupnem gospodarstvu, od česa živi, ali ima kaj premoženja, pokojnine ali drugih dohodkov, kje je živela ob vpoklicu svojega vzdrževalca in kje živi sedaj. Od katere podporne komisije in od kdaj dobiva podporo? Ali je begunka?

J. F., Št. Peter.

I. Ali imajo mati in sestre vpoklicanega železničarja pravico do državnega vzdrževalnega prispevka po njem, čeravno dobivajo še polovico njegove stalne plače?

V splošnem imajo pravico, če so bile do njegovega vpoklica od njegovega delavnega zasluzka odvisne, mati pa, ker ima napram njemu pravico do alimentacije, tudi ne glede na to, da

je le za zasluzek nesposobna in njeno premoženje ne zadostuje za preživljanje.

Tudi če dobivajo še polovico vpoklicančeve plače (koliko?), imajo pravico do podpore, če ta polovica v sedanji draginji ne zadostuje za njihovo preživljanje, kar bržčas tudi ne bo, ker si lahko vsakdo misli, da družina stalnega nastavljenca res ne more več shajati, če kar naenkrat polovica dohodkov odpade. Zakon izrečno določa, da svojci nimajo pravice do podpore le tedaj, če vpoklicančev zasluzek popolnoma odpade, temveč tudi tedaj, če se toliko zniža, da ne zadostuje več za preživljanje. Sploh so pa odpadle družini poleg polovice vpoklicančeve stalne plače bržčas tudi kake postranske pristojbine, kakor jih imajo navadno železničarji, zlasti strojevodje.

II. Mati je dobivala po vpoklicanem sinu podporo do 15. aprila 1918, potem ji je bila pa ustavljena, češ, da je za delo zmožna. Stara je 50 let in bolehnata. Ali res nima pravice do podpore?

Če je bila mati od sina odvisna in je po njem že dobivala podporo, je popolnoma protizakonito, če bi ji hotela podpora komisija sedaj podporo vzeti pod pretvezo, da je za delo zmožna. Tudi če bi bila res za delo zmožna in celo če bi vstopila v kako službo, zato po zakonu ne bi izgubila podpore, ker zakon z dne 27. julija 1917, št. 313, v § 2 izrečno določa, da lasten delavni zasluzek od vpoklicanca odvisnim svojcem ne jemlje pravice do podpore. Če je pa mati v resnici za delo nezmožna in nima toliko premoženja ali dohodkov, da bi se iz tega lahko preživljala, ima pa po zgoraj navedenem zakonu od 1. avgusta 1917 nadalje pravico do podpore tudi ne glede na to, ali je bila od sina pred njegovim vpoklicem odvisna ali ne, ker ima po splošnem državljanškem zakoniku kot mati napram njemu pravico do alimentacije.

III. Ali imajo mati in sestre, od katerih je najstarejša stara 15 let, na večjem posestvu pravico do podpore po vpoklicanem sinu, oziroma bratu, če se dokaže, da se ne bi bile mogle niti pred vojno kljub posestvu brez njegove pomoči preživljati radi velikih stroškov za tuje delavce?

V tem slučaju imajo pravico do podpore. Primerjajte zadnje vprašanje v 6. številki »Domovine«!

Ob Soči.

Cesar se je mudil v Gorici in Furlaniji. V Gorici so mu razlagali, kako se Goriško - Gradišćanska obnavlja. Bog zna, koliko resnice so mu povedali. Ako bi moglo ljudstvo govoriti, bi se razvila pred cesarjem grozna slika obnove dežele. — Cesar je več časa govoril z našim nadškofom dr. Sedejem. Nadškof je poudarjal, da manjka živil in delavnih moči, zato je naprosil cesarja, naj odredi, da dobijo domači naši vojaki dopust, zlasti pa starejši letniki, ki bi delali z veliko večjim veseljem na svoji lastni grudi, kakor pa ruski in italijanski vjetniki. Prosil je tudi, naj bi se ne rekviriralo zvonov in orgel. Cesar je odgovoril, da se bo zgodilo vse, kar le mogoče. Dvorni svetnik Schullern je v pogovoru s cesarjem tudi poudarjal, kako manjka živil in delavnih moči.

Vse obsodbe vredna nebrižnost onih glavnih faktorjev, ki so tako

lepe obljubljali obnovo Goriške pa jo izvajajo tako grdo, da si ljudje ne morejo priraditi niti najpotrebnejših bivališč, utegne imeti za posledico nov beg z rodne grude ali pa nasilno evakuacijo. Kako bodo ljudje bivali čez zimo skoro na prostem? Izmučeni, gladni, trpinčeni bodo morali prav res poginuti na svoji zemlji, ako se ne bo pomagalo. Zakaj niso oblasti še doslej vslišale prošnji prebivalstva glede barak. Ako bi vladala pri teh oblastih poštna volja, ljudstvu pomagati, bi bilo lahko še polno barak postavljenih ljudem na razpolago, tako pa ni skoro nič. Naše ljudi odganjajo s praznimi besedami, gonijo od pisarne do pisarne, od ekspoziture do ekspoziture pa nikjer ni zanje ne delavske moči, ne materijala, ne živine, ne vozov, ne barak, sploh ničesar. Znova moramo pribiti, da je pa vse dovolj za tujce, za nemške plemenitase, kar jih je v deželi. Za te se strašno mudi popravljati domove in zemljišča, Slovenec - domačin pa naj pogine. Tako želijo »obnovljevalci Goriške«.

Upravna Soča in njenih pritokov je počivala seveda tekom vojnih dogodkov, pa tudi razna že izvršena dela so mnogo trpela. Deželni odbor se je takoj, ko je odšel sovražnik iz dežele, obrnil do ministrstva, da naj se skliče tehnični odsek in deželna komisija za uravnavo Soče in njenih pritokov in se prične baviti z najnujnejšimi deli za uravnavo Soče, Tera, Idrije in drugih vod. Ta dela so potrebna zlasti, da se prepreči poplave.

Sveta Lucija. Vedno jednake nesreče. 10letni Ivan Kovačič je našel na polju patrono in se igral z njo. Patrona je eksplodirala in dečku odtrgala na desni roki več prstov. Dečka so prepeljali v bolnišnico v Celovcu.

Stavbena zadruga »Svoj dom« v Gorici bo imela dne 4. julija t. l. svoje zborovanje »pri Jelenu«.

Čevljarska zadruga v Mirnu se v kratkem preseli s Štajerskega domov. Zadruga ima sedaj delavcev 120.

Kako se skrbi za trpine ob Soči, nam priča zopet jasno okolnost, da se je s posebnim odlokom pritegnilo tudi ožje vojno ozemlje v begunsko oskrbo in bi moralo torej potrebno goriško prebivalstvo dobiti tudi obleko in obutev. Ali odlok je bil izdan sicer, toda obleke in obutve ni nikjer in tudi nihče noče nič vedeti o njej. Tako se skrbi za goriške ljudi. Toliko nezaslišanega trpljenja v begunstvu, sedaj pa doma zmrzni bos in nag, ako te že lakota ne pahne v grob.

Naše ljudske šole se morajo otvoriti. Ako ni poslopja, se mora preskrbeti baraka. Otroci ne smemo puščati samih, ker so izpostavljeni raznim nevarnostim za telo

t. zv. »sveraz«. Kaj je »sveraz«? Sverazny pomeni toliko kot »svoje vrste«. Namen tega gibanja je vzbuditi zanimanje za domačo obleko, torej ne za oni narodni kraj, ki ga rabimo za slavnostne prilike in za veselice, ampak tudi za obleko sploh. Čemu bi se namreč mi vedno tako oblačili, kakor si to izmislijo na Dunaju ali kje drugod? Zakaj bi ne poiskali, kaj so naši predniki v tem oziru lepega imeli?

Sicer pa imamo po kmetih še polno vzorcev, ki so dokaz našega dobrega domačega okusa. V tem oziru posebno matere za svoje otroke in deklice hranijo mnogo lepih domačih vzorcev. To je tem važnejše dandanes, ko je blago drago, ko se po mestih ne da več kupiti tuje izdelke, kakor nekdaj in je glede mode sploh zavladala misel: vsak po svoje. Zakaj bi mi ne dokazali, da znamo biti svoji? Čemu bi vedno posnemali druge?

Bodimo enkrat samim sebi podobni. Saj nas veseli, če vidimo n. pr. na sliki nizozemske žene v njih domačih oblekah, ali švedske v njih priprostih krilih, ali srbske v njih priprosti noši. Vsak narod ima nekaj svojega — zakaj bi mi svoje zametovali in bili vedno oboževalci — tujcev? Saj nismo breznarodni, saj pravimo, da smo zavedni, da hočemo biti jugoslovanski in smo — demo-

kratični. Zato pokažimo, da ljubimo svoje in gojimo svoj lastni kraj!

V Pragi je že nekaj trdk, ki nosijo naslov »Sveraz«. Kakor je lepa slika, kadar vidiš na shodu ali na slavnosti gruče pisanih narodnih noš, tako je prijetno na ulici gledati nove priproste obleke ukrojene po priprostem češkem načinu!

Razlikujemo torej dvoje: narodne noše, ki se rabijo navadno ob slavnostnih prilikah in »domača moda«, ki uveljavlja lepe domače priproste kroje, ki so se ohranili med narodom. Oboje priča o narodnem okusu in pospešuje domačo obrt. Na zunaj pa to oboje kaže narodno samozavest in ponos. Naša smer gre od visoke mednarodne puhlosti nazaj k zdravemu narodnemu vrelcu: tu, kjer je doma naš jezik, naša krepka sila, naše priprosto narodno življenje, tu je skrito še mnogo dobrega, česar doslej nismo videli, ker smo čakali vse odrešenje od sveta. Tu leži še mnogo zdravega okusa, v starih oblekah po škrinjah in drugod leži še mnogo zanimivih vzorcev, ki bi jih naše žene in dekleta lahko odkrile, oživile in uveljavile v življenju. Tako bomo res »naši«.

»Včasih so bila dekleta kakor rože« — je rekla mati, ko smo v nedeljo gledali ljudi,

ki so šli k maši — »sedaj pa je vse gosposko in zmaličeno«. Zato bi mi sedaj rekli našim mladencem: »Bodite kakor rože, kakor naše slovenske rože«.

Smisel za lepoto je dobra lastnost vsakega naroda. Seveda je razlika med lepoto in gizdavostjo. Prazni napuh, našemljenost i. t. d. se kmalu spozna in je v zasmeh pametnim ljudem. Vsak se oblači svojemu stanu primerno. Mislim, da vsak rajši vidi dekleta v lepi domači obleki, nego v gosposki modi. Zato nazaj k našemu domačemu kroju!

Odkar so se v šolah gojila ročna dela, so se naše žene kot deklice mnogo naučile. Žal, da se je premalo oziralo na domače vzorce. Zadnji čas je tudi v tem oziru boljše. Sedaj je izdal prof. Sič nekaj lepih vzorcev. A to smer pouka bi bilo treba še izpopolniti. Poleg ročnih del bi se moralo gojiti tudi šivanje in pouk o krajih. Pri tem bi se bilo treba ozirati na naš domači kraj in na to, da se vzgaja okus.

Sicer pa smo prepričani, da bodo naše žene in dekleta, ki jim doslej ni manjkalo dobrega okusa v tem oziru same naše pravo pot!

Junij Brut.

in dušo. Ali tudi v tem oziru se odlikuje splošna zanikernost oblasti, ki pravijo, da hočejo deželo obnoviti.

Naši vojaki, ki prihajajo na dopust, pridejo pač s tem namenom, da bi za vojce priredili kako stanovanje, popravili, kar nujno treba, da imajo vsaj nekaj zavetja. Gotovo bi bilo prav, da bi jim šle oblasti na roko, da bi bili ti fantje in možje prvi postreženi, ali godi se to, da prosijo pa ne dobe nič. Tistih par tednov kmalu mine pa ni čakal ne ene deske, ne ene ključavnice ne kake druge reči, ki služi popravljanju domačije. Dopust je pri kraju pa hodi nazaj na fronto. Namesto da bi se pomagalo onim, ki so že doma in bi se omogočila vrnitev tudi drugim, ki so še v begunstvu, se vse obnovljivalno delo ovira. Res, nebeško potrpežljivo je naše ljudstvo. Pač ve, da v takih razmerah kakršne sedaj razsajajo po deželi; večno ne bo živelo!

Vse je zopet oživelo v krajih, ki se ne nahajajo v neposredni bližini nekdanje bojne črte. Polja so skoro vsa obdelana, celo tista, ki so bila steptana, ali ki so stale barake na njih. Pridni so naši ljudje in ljubijo svojo zemljo. Zakaj vendar tega ne vpoštevajo v polni meri oblasti in zakaj ne pomagajo našemu ljudstvu. Ali ima res poginuti in napraviti prostora tujcu?!

Na živila z Goriškega, zlasti na črešnje in zgodnjo zelenjavo so mislili marsikje v tujini, tako tudi v Solnogradu. Solnograški magistrat se je bil radi tega obrnil do vojaške oblasti, da bi začasno oprostila vojaške službe nekega trgovca, ki pozna goriški trg. Ko je bila dotična prošnja predložena okrajnemu glavarstvu v Gorici, je odločilo, da ne more priporočati oprostitve v svrhu nabavljanja pridelkov na Goriškem, ker izvoz živil se ne bo pospeševal, marveč preprečeval v vsakem oziru. No, vendar se je iz Gorice in s trga v Rihembergu obilo letošnjih pridelkov izvozilo v notranje dežele.

Iz Gorice. Otroški vrtec se je otvoril pred kratkim v Gorici pri uršulinkah za slovenske, italijanske in nemške otroke. — Sedaj vozi tramvaj redno tudi za civilne osebe. Nekaj časa so se smeli voziti brezplačno. — Na južni postaji izdajališče vozovnih listkov ni več v baraki, marveč v čakalnici. Postaja se počasi popravlja. Razbita je bila grozno. — V Gorici se je pred par dnevi prodajal grah po 6 K, črešnje po 4 K 80 v do 6 K. Na izvoznih trgih v Krminu in Rihembergu se je prodajalo take in druge pridelke mnogo cenejše kakor v Gorici. Glede na naše prehranjevalne razmere je le obžalovati, da je šlo toliko pridelkov proti severu. — Varnost imetja v Gorici je še vedno taka, kakor je bila; to je, ako imaš kaj shranjenega v svojem stanovanju pa se oddaljši, pri povratku najbrže ne dobiš več svojega imetja. Koliko je takih slučajev. — V Gorici je prebivalstva okoli 5000.

S Krasa. Po noči na 15. t. m. se je slišalo pri nas neprestano in grozno grmenje topov z italijanskega bojišča. Od kar je šel Italijan iz goriške dežele, se ni slišalo tako razločno divjanje topov, slično svoječasno soškemu grmenju. Ljudstvo je bilo vreme razveselilo, ker se upa na dobro letino, to strašno grmenje pa je obdalo vse s strahom, kakor da bi bil sovražnik zopet v bližini. Toda le potolažimo se in bodimo prepričani, da Italijan ne pride nikdar čez Piavo.

Groza streza človeka, ako potuje po Krasu, čez bivšo Kostanjevico, Fajtov hrib, krene preko Mirna v Šempeter pri Gorici, potem pa čez Sveto goro na Kuk. Vidi se tu intam cela okostja, rebra, noge, kosti do kolen, ki tiče v čevljih. Potem pa čez Plavi, Kanal, do Tolmina na hrib Sv. Marije. To je potovanje, ki mora ganiti najtrše srce; tako je razdejanje in povsodi sledovi padlih junakov.

Politične vesti.

— **Nastavljena past.** Od badenske avdicije sem se vrši proti našemu narodu velikopotezna ofenziva vseh zakletih sovragov našega ljudstva. Od takrat se zaganjajo v nas vedno nove kolone obrekovalcev, denuncijantov, provokaterjev in špicljev. To je protiofenziva pokvarjenih elementov proti majski deklaraciji. Pred dobrimi 14 dnevi je neki italijanski ali francoski letalec raztrosil nad Ljubljano »jugoslovanske letake«. Policija jih je skrbno zbiral in shranila in senzacija je v par dneh vtonila v morje drugih dogodkov. Niti grof Barbo, niti dr. Lampe se nista razburjala. Šele čez 14 dni je v služabnikih Šusteršiča in Volksratov zavrela patrijotična duša in dne 19. junija opoldne je Lampe v mrzlični naglici sklical nujno sejo deželnega odbora ter predložil resolucijo, ki prekipeva ogorčenja in obsodbe zaradi dr. Trumbičevih letakov. O tej seji je v »Slov. Narodu« poročal dr. K. Triller: »Jaz sem zahteval, da se mora sprejeti v izjavo hkrati tudi brezpogojno izpoved deželnega odbora za majniško deklaracijo, ker bi sicer morala napraviti izjavo vtis, da kranjski deželni odbor prezira zahtevo po samostojni jugoslovanski državi, katero je sam deželni glavar dvakrat podpisal kot državni poslanec in kot načelnik S. L. S. Večina deželnega odbora je to moje zahtevo odklonila z motivacijo, da bi za tako izjavo ne mogel glasovati nemški odbornik grof Barbo, niti bi je ne mogle sprejeti nemške občine v deželi. Izjava pa da bo imela zaželjeni efekt le, ako bo soglasna. Seveda je bila izjava nato po odklonitvi po meni predlagane dopolnitve sprejeta, vendar le samo z večino in brez mojega glasu.« Moški nastop deželnega odbornika dr. Trillerja je razkrinkal Barbo - Lampetov naklep. Kdor bi še dvomil, za kaj gre, ta si je sedaj na jasnam. Kaj nas brigajo Trumbičevi letaki! Imamo resnejšega dela, da bi delali dr. Šusteršiču usluge. Kakšna naivnost pričakovati, da se bodo zavedne slovenske občine vjele v to past in da bodo hitele sprejemati resolucijo, iz katere sta ta dva gospoda izbrisala vsako sled majniške deklaracije! Naši ljudje se bodo vprašali, kako pride grof Barbo k protestu, ki končno njega nič ne briga? Ali so jugoslovanski letaki naslovljeni tudi nanj in na njegove Kočevarje? V naših narodnih vprašanjih odklanjamo vsako vtikavajno nemške gospode in deželnega odbora, ki je po svoji večini le slepo orodje največjega škodljivca našega naroda, dr. Šusteršiča. Izvrševalni odbor Narodno - napredne stranke je nad vse jasno označil, kar sta skuhal Lampe in Barbo: šusteršičevsko - nemško-nacionalna izjava ni nič drugega, nego poskus, zlorabiti patrijotizem prebivalstva v protinardne svrhe. Ta poskus se ne bo obnesel. Slovensko ljudstvo je zrelo, vidi nastavljeno past — in se ne da vjeti.

— **Seidlerjevo maščevanje.** Seidler je na Čehe in Jugoslovane besen. Zato se maščuje. Ustavljati daje liste, prepoveduje shode, konfiscira in igra Stürgkha v slabši izdaji. Na Slovenskem je njegova vlada ustavila »Tedenke Slke«. Uspeh? Nikak. V Zagrebu je prepovedal pošiljati na Slovensko list »Glas Slovenaca, Hrvata in Srba«, a učinek? Nikakršen. Te dni je dal prepovedati ustanovni zbor češke državnopravne demokracije, na kateri bi bilo prišlo v Prago nad 1000 delegatov krajevnih organizacij iz vseh čeških dežel. A zakaj? Zato ker se je v Pragi ob slavnostih Narodnega gledališča »manifestiralo proti državi ker so se vršile državi sovražne demonstracije in se je kršil javni red«. Mi, ki ne slišimo trave rasti in plank žvižgati, nismo opazili niti sledu teh veležločinov. Da se ne bo dalje »proti državi« manifestiralo, je izdala Seidlerjeva vlada celo prepoved, da se v nad 100 let stari narodni spevoigr »Piskrovezec« ne sme peti več pesem — »Kje dom je moj?« V Trstu gostuje hrvatska opera iz Zagreba. Da se ne bi manifestiralo »proti državi«, je bila prepovedana nad 50 let stara češka opera »Prodana nevesta«, ki se poje tudi na dvornih odrih na Dunaju in v Berlinu. Zagrebčanom pa je bilo tudi prepovedano, rabiti v operi »Zrinjski« hrvatsko

zastavo, s katero je junaški branitelj Sigeta planil v obrambo krščanstva in Evrope z Nemčijo in Madžarijo vred na takratne Osmane! Vse te prepovedi zbuja seveda le strmenje in krohnot resnično kulturnih ljudi, a ne zastrašijo prav nikogar. Vitez Seidler pojde vendarle že v kratkem v pokoj. Mi pa ostanemo, kakor smo bli, enega srca, ene krvi!

— **Naši škofje in jugoslovanska deklaracija.** Znano je, da sta goriški nadškof dr. Sedej in ljubljanski knezoškof dr. Jeglič odločno za zedinjenje jugoslovanskega troimnega naroda v samostojno državo pod našim vladarjem v smislu majske deklaracije. Za škofoma je ogromna večina najvišje in tudi najponižnejše duhovščine, vsa zavedna inteligenca in ves narod S. H. S. z delavci vred. Današnja jugoslovanska politika torej ni advokatska ali profesorska ali duhovniška ali kakoršnakoli le osebna ali le stanovska, nego je vsenarodna. Delavec, kmet, gospod, moški ženske in otroci: vsi smo za majsko deklaracijo. Zdaj se je oglašil za to našo deklaracijo tudi hrvatski škof, slovenski pisatelj dr. Anton Mahnič, ki je napisal za hrvatske »Novine« več člankov za deklaracijo. Škof dr. Mahnič piše: Sumničijo nas nelojalnosti. S svojimi narodno - političnimi željami — pravijo — ogrožamo obstanek monarhije, ker težimo za cilji, ki se ne morejo spraviti v sklad z njenimi življenjskimi koristmi! Mi smo nasprotno prepričani, da bi ne moglo nič bolje pospešiti prave koristi monarhije ter zagotoviti obstoj habsburške monarhije nego izvršitev naše majniške aspiracije. Za nas južne Slovence je državnopravno vprašanje o razmerju našega vprašanja do habsburške dinastije rešeno. Naše želje ne samo da ne nasprotujejo lojalnosti, temveč smo s svojo majniško deklaracijo svojo zvestobo do cesarja in države ob tem kritičnem času svetovnih prevratnih dogodkov pred svetom dokazali. Naj se slednjič izvede ustavna preosnova habsburške monarhije kakorkoli, nič ni v interesu monarhije bolj poželjno kot osnove jugoslovanske države, kakor je zamišljena v majniškem programu. Najboljše jamstvo za obstoj države je v božji previdnosti. »Po meni,« pravi večna modrost, »vladajo kralji.« Dokler ostane država zvesta poklicu, ki ga mu je odločila previdnost, stoji pod varstvom Vsemogočnega — nerazrušna. Zato poziva sv. Duh vladarje narodov, da ljubijo modrost, in bodo vekomaj vladali. »Ljubite svetlobo modrosti!« — kaj pomeni to drugega, nego uravnavati krmilo državne politike kja k cilju, ki ga je narodu odločila Previdnost?

— **Istra za Jugoslavijo.** Politični odbor za Hrvate in Slovence v Istri je 14. t. m. protestiral proti nakani dunajske in budipeštanske vlade, da bi se jugoslovanske dežele raztrgale ter priklopile deloma Madžarski, deloma Avstriji. Izjavlja, da politična, narodna in gospodarska bodočnost Istre zahteva brezpogojno združenje vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno samostalno, od vsakega gospodstva drugih narodov svobodno državno telo, osnovano na demokratskem temelju.

— **Dalmitski Srbi o narodnem ujedinjenju.** Splitski dnevnik »Nova Doba« prinaša uvodnik od zadrškega Srba dr. Uroša Desnice, v katerem ta opisuje uspeh vojne z ozirom na naše narodno edinstvo in pravi: »Vojna nas je iztreznila, zedinila nas in nam vrgla v objem tudi slovenske brate in tako je dozorel blagoslovljeni sad našega bratstva in edinstva. Kdo bi nas danes spoznal? Ako se zamislim za četrto stoletja nazaj in ako primerim svojo takratno smer mišljenja z današnjo ideologijo in mišljenjem, skoro ne spoznam samega sebe. Odrasel v dobi mrznje, napojen duha naših časopisnih polemik osemdesetih in devetdesetih let preteklega stoletja sem sovražil Hrvatsko kakor je mogoče sovražiti samo smrtnega sovražnika (dušmanina). Zvestno in preračunano sem odbijal vsako sorodstvo z njim, branil se hrvatskih knjig kakor strupa. Do svojega petindvajsetega leta jaz, ki sem znal gotovo na

pamet vse srbske pisatelje in pesnike tretje in četrte vrste, nisem še prečital niti enega stiha iz Preradovića ali Mažuranića in ko sem kot zastopnik dunajske »Zore« prišel na Gundulićevo svečanost v Dubrovnik, sem imel zavest, kakor da grem na krvavo vojno proti Hrvatskemu. Pa tak nisem bil samo jaz, taki smo bili vsi z obeh strani plota. Danes so moji otroci na nejasnem ali so Srbi ali Hrvati, danes so jim stili Smallage in Putnika vrlo znani, danes nad njihovo mizo med slikama Dositija in Vuka visi podoba biskupa Strossmayerja! Priti je morala ta vojna, trebalo je nasilja in preganjanj in vsakovrstnih muk, da izzovejo v narodu ta preobrat. Zato blagoslovim to vojno, ki nas je pripravila, da smo našli sami sebe, ker nam je pokazala ono stezo, ki vodi k sreči; te pridobitve nam ne iztrga nobena sila več. — Tudi med Slovenci in Hrvati je bilo mnogo takih le-Slovencev in le-Hrvatov. Danes je že drugače.

— **Državna kriza.** Seidlerjevo ministristvo je podalo demisijo in zdaj se vrše pogajanja z vsemi strankami, kako sestaviti novo vlado, ki bi imela v parlamentu večino, da bi spravila proračunski provizorij in vojne kredite pod streho. Seidler, ki vodi državne posle začasno dalje, se oklepa Nemcev ter skuša pridobiti zase tudi Poljake in Ukrajince. Nemci Seidlerju na vso moč zaupajo ter delajo vse, da bi ostal še dalje na krmilu protislovanske politike. Nemcem je ljubi absolutizem in brezparlamentarna vlada, kakor da bi se napram Čehom in Jugoslovanom popustilo. Sam cesar zaslišuje voditelje strank ter je poklical k sebi tudi češke in poljske voditelje in seveda tudi Jugoslovana, dr. A. Korošca. Poljedelski minister grof Silva Tarouca se je pogajal s strankami glede sestave parlamentarne večine, a Nemci so proti njemu in absolutno za Seidlerja. Dogodki na fronti ob laški Piavi se čutijo na Dunaju: vse vre, se pogaja in skuša ven iz akutne krize. Govori se najrazličnejše in ugiba; toda odločitev je le v cesarjevih rokah. Baj Seidler ostane, a se kabinet preosnuje, v juliju pa se snide državni zbor na kratko zasedanje. Saj se oglašajo lačni! Na Ogrskem imajo splošno delavsko stavko, tudi na Dunaju se giblje delavstvo, v Plzni in v Požunu so bili delavski izgredi. Povsod se oglašajo nezadovoljni želonci, a Nemci vidijo ves spas države v političnih persekucijah proti Slovanom. Težko, črno nevhvaležnost žanjejo Slovani za vse svoje ogromne žrtve. Toda zaupajo v zmago pravice, resnice in — pameti! Če kdo, so se Slovani v velikem času izkazali velike.

— **O čeških četah na italijanski fronti** poroča »Pester Lloyd« po »Agenzia Stefani« iz Rima: Dne 14. junija je pregledal kralj Vittorio Emanuele na nekem travniku v vojnem ozemlju v spremstvu generala Diaza, šefa generalnega štaba in mnogoštevilnih častnikov jednote češko - slovaškega zbora, ki se bo od sedaj naprej boril na strani italijanskih in alijanih čet. Češko - slovaške čete imajo na čepicah tradicionalno lipovo pero in sokolski znak. Kralja, katerega je spremljal zastavonoša z narodno zastavo češkega zbora, so sprejeli vojaki s pevanjem češke himne. Kakor poroča »Temps«, je izročilo mesto Pariz češko - slovaškim četam zastavo. Na belo - rdeči svileni podlagi se nahaja napis v češkem in francoskem jeziku: »Pariz češko - slovaški armadi«. V uradnem vojnem poročilu z Dunaja pa čitamo dne 22. t. m.: Število laških ujetnikov je naraslo na 40.000. Med temi so se nahajali tudi nekateri češko - slovaški legionarji, proti katerim se je po vojnem zakonu takoj postopalo po predpisih prekega soda: to se pravi — postreljeni so bili na mestu.

— **Nezadovoljni Bolgari.** Kralj Ferdinand in ministrski predsednik Radoslavov imata zgodovinsko zaslug, da sta Bolgarijo navezala na Nemčijo, Avstro - Ogrsko in Turčijo ter da sta pomagala z junaškimi bolgarskimi četami premagati Srbijo, Rusijo in Romunijo. Radoslavov je zastopal Bolgarijo še pri sklepanju brest - litovskega miru, zdaj pa je padel kakor Černin. Grki se udeležujejo bojev proti Bolgarom v Macedoniji, a centralne države vendarle ne napovedo vojne Grčiji. Bolgarija je upala na severno Dobrud-

žo, a dobi jo Romunija ali Ukrajina. Nasprotno pa se zahteva, naj Bolgarija odstopi Odrin Turčiji, češ, da morajo biti meje med Bolgarijo in Turčijo strategične za slučaj nove vojne med njima. Turčijo baje podpirajo v tej zahtevi centralne vlasti — proti Bolgariji, češ, da morata biti Turčija in Bolgarija najboljši sosedi brez sporov, zakaj gotovo je, da bo Bolgarija v bodoče izpostavljena sovražstvu Srbije, Grčije in Romunije. Edino pomoč ji bo mogla dati le Turčija, če ji da Bolgarija Odrin z okolico. Radoslavov tega noče in je zato odstopil. Ves čas je vladal brez parlamentarne večine in le z nasilnimi sredstvi. Razširil je v Bolgariji nemški jezik, nemško misel, gojil nemško kulturo, klical nemške igralce, pevce in profesorje v Sofijo, a zdaj vendarle noče iti Nemčiji ž njim proti turškemu apetitu po Odrinu. To mu je bilo prehudu razžaljenje, in je — šel v pokoj. N. v m. p.!

— **Nemški cesar Viljem** je slavil 15. t. m. 30 letnico svojega vladanja v nemškem glavnem stanu. Pri slavnosti ga je nagovoril v imenu nemške generalitete fm. Hindenburg, ki je povdarjal, da se ima Nemčija za svoj mogočni razvoj zahvaliti cesarju Viljemu. Zavidljivci ne privoščijo nemškemu narodu prostora na solncu. Celo angleški ministrski predsednik je bil nedavno tako predrzen, da je možato borbo Nemčije imenoval »zavratno bolezen«, »kugo«, ki jo je treba zatreti. V svojem odgovoru je cesar Viljem povdarjal, kako se je vedno trudil držati nemško armado na višini in kako hvaležen je nebesom, da so v velikem odločilnem boju za eksistenco in življenje podarila nemškemu narodu moč, kakršna sta Hindenburg in Ludendorff. Cesar je nadaljeval: Nemški narod se pri izbruhu vojne ni zavedal, kaj bo ta vojna pomenila. Jaz sem to natančno vedel. Natančno sem vedel, da pomenja intervencija Anglije svetovno vojno. Ne gre za strategično vojno, gre za boj dveh svetovnih naziranj. Ali naj ostane v časti prusko - nemško - germanski svetovni nazor, pravica, svoboda, čast in morala, ali pa anglo - saksonski svetovni nazor, ki pomenja malikovanje denarja. Narodi sveta delajo kot sužnji za anglo - saksonsko raso, ki jih podjarmlja. Oba svetovna nazora se borita in eden mora biti brezpogojno poražen. To ne gre v dnevih in tednih in tudi ne v enem letu. To mi je bilo jasno. Pa tudi vsak zunaj na bojišču ve, zakaj se bije. Zato bodemo zmagali. Gre za zmago nemškega svetovnega nazora. — Trezni nemški listi s tem govorom nemškega cesarja niso povsem zadovoljni. Vprašujejo, ali se tudi oni narodi, ki se nahajajo na strani Nemčije, a niso nemški — slov. in romanski — borijo za prusko - nemško - germansko svetovno naziranje in delajo zlobne primere med pruskimi in angleškimi razmerami.

Dušo zdravega in rastočega naroda formuje pisatelj in filozof. Še tako slaven pravnik, inženir, kirurg, politik, čeprav bi nosili svetovna imena, na dušo narodovo nimajo vpliva. Tudi historik, — ako je pesnik, Palacky, dá, Tomek ne. Kar je narod danes, zahvaljujemo svoji literaturi. Tem, ki so bili pred nami, nam, ki nad njegovo dušo bdimo v tej dobi.

J. S. Machar

(»Národ«: Českým spisovatelům.)

Gospodarstvo.

Sprejem goveje živine na pašnik c. kr. kmetijske družbe kranjske na Ivju v radeškem sodnem okraju na Dolenjskem. Kmetijska družba je kupila moderno urejen pašnik na Ivju, ki leži 500—600 m visoko nad morjem v dobri legi, z dobro vodo, z ugodnim podnebjem, ter je zato tudi prikladen za živino, ki prihaja naravnost iz hlevov. Paša je obila, enaka kakor na kakem bujno rastočem travniku, zato more živina jesti kolikor hoče. Izključna reja na paši noč in dan je izrednega pomena za zdravje in razvoj živine. Ob deževnem in mrzlem vremenu ima živina prost vhod v hleve, kjer se ji poklada, če je potrebno, dobro seno. Najboljši uspehi se dosežejo pri živini, ki še rase in ki je torej ½ do 1½ leta stara. Družba sprejme na paš-

nik še kakih 50 glav z drave goveje živine v popolno oskrbo do konca letošnje pašne dobe, t. j. nekako do konca meseca oktobra. Pristojbina za pašo znaša 1 K za vsak kilogram žive teže, ki jo živina na paši pridobi, oziroma najmanj 50 vinarjev na dan, če je živina iz kateregakoli vzroka dovolj ne zre, če je na pr. prestara, se sploh neče rediti ali pasti itd. Živina se na pašniku redno tehta in če kako živinčce dovolj ne uspeva, se to sporoči lastniku, da jo eventualno vzame s pašnika. Oni kranjski živinorejci, ki hočejo dati svojo govejo živino na ta pašnik, naj jo kar preprosto pripeljejo na Ivje, kjer naj jo izroče upravniku Mihi Čerčku, ki da vsa druga pojasnila. Dohod na pašnik Ivje je iz Radeč čez Njivice in Močilno, ali čez Brunek in Rudno vas, ali iz St. Janža čez Leskovec.

Banaško žito za Avstrijo? Iz Budimpešte poročajo 18. junija: Iz Banata prihajajo ugodna poročila o stanju žetve. Koncem tedna bodo na Južnem Ogrskem in v Bački pričeli z žetvijo. Žito bodo takoj pri mlačvi rekvirirali in v prvi vrsti porabili za preskrbo Avstrije.

Prodaja sena v košnji je po novi odredbi dovoljena, toda posestniki travnika mora navesti ime kupca (najemnika) in množino pridelanega sena. Kupec (najemnik travnika) mora dobiti za prevoz sena potom dotičnega županstva prevozno dovoljenje, ki ga izda poslovalnica za suho krmo pri c. kr. uradu za ljudsko prehrano, podružnica za Kranjsko v Ljubljani. Opozarjamo na to naša županstva, posestnike travnikov, ki so oddali svoje travnike v najem ali so prodali samo košnjo in kupce takih košenj oziroma najemnike travnikov. Brez prevoznega dovoljenja se ne sme kupljeno seno prepeljati, ker bi se sicer lahko zaseglo in odvzelo.

Maksimalne cene za novi krompir so določili na Ogrskem na 60 K za metrski stot.

Vžigalice se zopet podražile! Dunajski listi poročajo, da se vžigalice že zopet podražile. Doslej je veljala škatljica 6 vinarjev, sedaj se zviša cena na 8 vinarjev. Povišan je davek na vžigalice, material in delo pa se je zvišalo tudi za 100 odstotkov. Na Dunaju prodajajo vžigalice po 6 vin. škatljico, na Hrvatskem pa po 20, 24, 30 in 40 vinarjev, v Bolgariji in Turčiji pa celo po 60 vinarjev.

Gospodarska pogajanja med Avstro-ogrsko in Nemčijo se vlečejo jako na dolgo. Sedaj so sklenili, da se bodo nadaljevala še le meseca julija in sicer se snidejo zastopniki v Solnogradu. Avstrijski industriji in posebno dunajska visoka financa ter madžarsko veleposestvo nočejo prav nič vedeti o kaki carinski zvezi, še manj o kaki tesni gospodarski združitvi. Vse kaže, da je mnenje, ki smo ga že opetovano zastopali, pravilno, da ne more namreč priti do gospodarske zveze med monarhijo in Nemčijo, ker to bi pomenilo smrt za avstrijsko industrijo ter madžarsko veleposestvo.

Pomankanje. Na Dunaju so zopet skrbili količino moke. Vsled tega je prišlo v večih mestnih okrajih do izgredov. Ljudje so pobijali šipe, ustavljali vozove in drugo. Policijsko ravnanje je zapretilo, da se posluži najostrejših odredb, ako se bodo nemiri ponovili. — Z ozirom na vedno slabši položaj ljudske prehrane je avstrijski prehranjevalni minister naprosil Nemčijo pomoči. V Berlinu so izjavili, da so takoj pripravljeni poslati 1000 vagonov krušnega žita v Avstrijo. 500 vagonov je menda že na poti. Odkod v Nemčiji tako izobilje, pri nas pa tako pomanjkanje — to je vredno premisleka.

Za otroke. Iz Nemčije poročajo, da je neko mesto sklenilo vsem rodbinam s štirimi otroci zmanjšati davek. V slučaju, da ne plačujejo davka, se jim nakloni častna nagrada 25 K, za pet otrok pa 50 K.

Angleška pokupila vso avstralsko volno. »Dailly Chronicle« poroča iz Melbourne: Angleška vlada je pokupila vso, v Avstraliji pridelano volno za čas vojne in eno leto po vojni. Avstralija ima ogromno ovac. Samo volna dveh strižb znaša sto milijonov funtov šterlingov. (En funt šterling = 24 K.)

Slovenci, Hrvati in Srbi!

Približuje se 5. julij, naš narodni praznik. Odbor slovenskih, hrvatskih in srbskih žen za sirote, kot akcijski odbor Sred. Zem. odbora v Zagrebu pošilja zajedno z Družbo sv. Cirila in Metoda ter akademsko mladino narodu ta poziv, da se letos proslavi narodni praznik v vseh naših pokrajinah z nabiranjem v korist gladne dece. — Slovenci, Hrvati in Srbi! Nebrojna velika bremena tlačijo danes naš narod. Izgublja se narodna kri in imetek. V greki sedanosti gledamo na lastne oči, da preti glad uničiti deco, temelj naše bodočnosti. Zahteva dobe, v kateri živimo, zahteva naše bodočnosti je, da storimo vse za ohranjanje našega plemena, za spas svoje krvi. Ali naj bo tujec proti nam pravičen, če to sami nismo? Ali naj se nas on usmili, če nimamo sami tega čuta napram sebi?

Ali naj gledamo prekrizanih rok, kako nam umirajo cele pokrajine, kako na usehlih grudih matere izdihuje nedolžno dete?

Odgovornost za vsako naše dete, ki umre od glada ali njegovih posledic, naj pade na dušo onim, ki so zakrivali ta pomor, pa tudi onega, ki bi si lahko odtrgal od svojih ust, pa tega noče storiti.

Na dan 5. julija dokažimo, da je v našem srcu dovolj mesta za vsa naša široko domovina in za vse njeno trpljenje! Ujedinimo se ta dan v ljubezni in požrtvovalnosti! Slovenci, Hrvati in Srbi! Vaša narodna dolžnost je, da položite na narodni praznik svoj dar za spas naše dece. Deca vas prosi za to. Ne obračajte glav, ko vpirajo sirote v vaš svoje oči, polne solz in prošnje!

Narodni praznik 5. julija naj pokaže, koliko držimo sami do svoje bodočnosti! Vsak Slovenec, Hrvat in Srb, vsaka naše žena mora ta dan položiti svoj dar za boljšo bodočnost našega plemena in naše domovine.

Nekdaj so zahajali v bitko vitezi, ki so bili z železno verigo prikovani drug na drugega. Taka železna veriga veže sedaj viteški narod češki z narodom z juga, tako da pademo mi, če ste padli vi, a tudi mi zmagamo, če ste zmagali vi! Zmaga pa je gotova.

Dr. Ivan Tavčar

(Na slavnostnem zborovanju v Panteonu v Pragi.)

Tedenske vesti.

— **Kupovalcem »Domovine« v nadrobni prodaji.** S prihodnjo številko smo primorani dvigniti ceno »Domovine« v nadrobni prodaji. Mesto 24 vin, bo stala številka 30 vin. Naročnina za naročnike ostane ista in znaša za 1 mesec 1 K, od 1. julija do konca leta 6 K. Naročnina se lahko pošilja ali po čeku ali pa po poštni nakaznici. Nov naročnik naj pri pošiljavi denarja pripomni, da je nov.

— **Šusteršič na begu.** Dr. Šusteršič je poslal vsem krajskim občinam posebno okrožnico, v kateri izjavlja, da sam odloga častno občanstvo vseh občin brez izjeme, češ, da občinski sklepi, s katerimi brišejo narodne občine ime deželnega glavarja iz imenika častnih občanov, vsebuje neumestno demonstracijo zoper dostojanstvo deželnega glavarja, česar on — dr. Šusteršič — ne more in ne sme dopuščati! Dostojanstvo naj ščiti moža, ki bi bil moral že davno odložiti glavarstvo, ker ga ne mara nihče. Vsakdo, ki ima ponos in čut za čast, bi ga že davno odložil.

— **Slovensko pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«** izvaja na nedeljskem prijateljskem večeru sledeče skladbe. N. Volarič: »Slovan na dan«; F. Korun: »Potrkali na okno«, moška zbor. Dr. A. Schwab: »Dekletce podaj mi roko; St. Mokranjac: Srbske narodne pesmi, drugi šopek; F. Adamič: Petnajst let, mešani zbori. Poleg moškega in mešanega zbor nastopi tudi moški oktet z izbranimi skladbami.

— **Dr. Koroščeva slika nevarna mornarici.** Prav čedne so dopisnice s sliko dr. Korošca, načelnika Jugoslovanskega kluba. Ali ako dospe taka dopisnica v roko mornariške oblasti, pozove predse naslovljenca in mu za-

grozi s preiskavo, oziroma je bilo v zadnjem času že uvedenih nekaj preiskav proti mornarjem, ki so dobili dopisnice s sliko dr. Korošca. Zagrozijo mornarju tudi, da bodo preganjali odpošiljatelja. — Kar se tiče časopisov, smo že poročali, da je prepovedano veliko število slovenskih listov, po večini čeških in jugoslovanskih. Kakor čujemo sedaj, je označenih 60 slovenskih listov za take, katerih se ne more priporočati mornarjem. Med zabranjenimi časopisi so skoraj vsi slovenski, izvzemši »Resnico«.

— **Jubilej dijaški.** Pred 50 leti je bil v Ljubljani prvi slovenski dijaški shod. Ze 28. avgusta 1867 so imeli v Zgornji Šiški pri »Kamnitih mizi« sestanek abiturientje. Šuklje je krasno in energično govoril proti nemškim turnarjem, zato ga je znani nemškutar Gertscher hotel zapreti. Toda abiturient Šuklje je bil že leto pred tem v bitki pri Kralju Gradcu ranjen za državo, zato so ga izpustili. Na sestanku v Zgornji Šiški sta bila tudi pisatelja Fr. Levce in Janko Kersnik. Ti abiturienti so na Dunaju ustanovili društvo »Sava«, ki je imelo namen vzgajati govornike, pevce in pisatelje. Slovenci na Dunaju so imeli že prej svoje društvo »Jug«, ki se je leta 1868. združilo s »Savo« ter se leta 1869. prekrstilo v društvo »Slovenija«, ki deluje še dandanes. V parlamentu smo takrat imeli poslance brez programa, solzarje, bojazljivce in drobtinčarje. Ti poslanci so podpisali dualizem, pozabili so na Zedinjeno Slovenijo ter so se vneli v družbi Tirolov za konkordat. A dvignila se je naša akademična mladina. V počitnicah leta 1868. se je vršil v Ljubljani prvi dijaški (akademični) shod, na katerem so govorili Josip Jurčič, Fr. Levstik, Levce, Celestini dr. — sami naši duševni voditelji. Vsi so obsojali gnilo življenje političnih polovičarjev in omahljivcev ter so zahtevali odločnosti, jasnosti in neomajnosti. Ta mladina je dvignila prapor narodnega radikalizma, ki vihira še danes nad nami in vedno živeje. Čast tedanji naši mladini, ki bo vzor današnji!

— **Naš strelski pol št. 2.**, ki je prišel šele pred tremi meseci v Ljubljano iz mrzlega Admonta na Zgornjem Štajerskem, je bil te dni poklican v Enns na Gor. Avstrijskem v okrajnem glavarstvu linškem. Mestece šteje okoli 5000 prebivalcev. V Ljubljano pa pridejo namesto domačih strelcev tirolski cesarski strelci. Tako bomo imeli v Ljubljani poslej le madžarsko in nemško vojaštvo. »Slovenski Narod« je dne 22. t. m. glede na nerodno zavijanje »Resnice« poročal sledeče: »Mi nismo trdili, da bi se vojaški krogi o vojaških zadevah bili informirali pri civilistu dr. Šusteršiču. Narobe, mi smo trdili, da je civilist dr. Šusteršič iz lastne inicijativne in ne da bi ga bil kdo vprašal, denunciral slovenske vojaške. Ali ima dr. Šusteršič stike z vojaštvom na fronti, ne vemo; če hoče s tem, da te stike utajuje, reči, da ni mogel o razpoloženju tega vojaštva nikogar informirati, se bori proti trditvi, ki je mi nismo izrekli. Šusteršič je v svojem pismu denunciral namreč vojaštvo v zaledju, in, da kar naravnost in točno povemo, vojaštvo 2. gorskega strelskega polka v Ljubljani, ki je bil sedaj predstavljen v Enns. Napram Šusteršiču debelo tiskani »do pičice zlagano« postavljamo mi svoj kategorični: »do pičice resnično« in pristavljamo, da je bilo Šusteršičevo pismo odposlano meseca maja ter od gotovih krogov prav spretno izrabljeno. Šusteršič je zahteval odstranitev 2. gorskega strelskega polka iz Ljubljane! — Šusteršič pozivlja državne oblasti, da se spravijo nad nas, ker smo razkrili njegovo nezasišano lopovstvo. Bilo bi res nad vse sijajno, da bi državna oblast nastopala kot zaščitnica njegove slabe vesti. — Napram Šusteršičevim dementijem ponavljamo svojo obtožbo: Šusteršič je denunciral slovensko vojaštvo. — Tudi 97. pešpolk je predstavljen in sicer iz Radgone v madžarski Sekesfehervar, 17. pešpolk in 7. lovski bataljon pa na Tirolsko, prvi v Tolmezzo, drugi v Dognu.

— **Glasbena Matica v Ljubljani** priredi svoj redni občni zbor za društveno leto 1917/18 dne 11. julija 1918 točno ob 8. zvečer v društveni dvorani, Vegova ulica št. 7. Dnevni red: Nagovor predsednika. Poročilo tajnika. Poročilo blagajnika. Poročilo pregledovalcev računov. Volitev predsednika, 13

odbornikov in 2 pregledovalcev računov. Slučajnosti. — Predloge, ki jih namerava postaviti kak društvenik, je prijaviti tri dni pred občnim zborom društvenemu odboru. K obilni udeležbi vabi odbor.

— **Sovražni letalci.** Bajle trije, so krožili v soboto nad Ljubljano. Eden je letel do Celja, se vrnil preko Novega mesta ter izginil v smeri Zagreba. Bomb niso metali, nego zopet neke letake. Naši letalci in strelci so jih urno prepodili.

— **Za naša gledišča.** Akcija, ki so jo osnovali Čehi, da ustanove tudi na Dunaju svoje gledišče ter da se čim preje zgradi veliko novo češko gledišče v Brnu na Moravskem, obeta roditi zaželen uspeh. — Tržaški Jugoslovani so se ogreli za misel svojega gledišča v Trstu. Kakor se čuje, dobi ta želja kmalu resnejše oblike. In tudi Ljubljana odpre na jesen zopet svoje narodno gledišče.

— **Važno za begunce.** Po § 9. begunskega zakona pritiče evakuirancem, ki niso živeli do 21. julija 1917. nikake podpore, naknadna podpora do 500 K za osebo, ali samo evakuirancem, to je onim, ki so morali z doma na ukaz oblasti. Sodilo se je pa, da se bo tudi Gorica prištevala evakuiranim krajem in bi torej tudi prizadeti begunci iz Gorice dobili naknadno podporo, ali ministrski odlok z dne 5. junija 1918. št. 17010. določa, da se ima namestništvo ravnati strogo po besedilu § 9. begunskega zakona in da dobe begunsko naknadno podporo iz Gorice samo oni, ki so zapustili Gorico ob dohodu Italijanov 8. avgusta 1916., ko je bila oblastveno odredjena evakuacija mesta.

— **Zveza jugoslovanskih železničarjev** poroča: Ker so se glede izdajanja lista »Jugoslovanski železničar« pojavile težkoče, prosi osrednji odbor Zveze jugoslovanskih železničarjev tem potom svoje člane, da nekoliko potrpijo in se je radi izdajanja že vse potrebno ukrenilo.

— **Iz Zagorja na Pivki.** Dne 23. junija nam je toča uničila polovico polja, pšenice, ječmen, fižol itd. so sploh vsi pridelki uničeni. Toča je padla pri bližni ¼ ure, debela ko orehi, potem je nastala burja in silen mrz. Škoda je velika. Ljudstvo gleda obupno v bodočnost. Ubogi ljudje, ko že sedaj brez živeža vsled pisle aprovizacije stradajo. Košnja in druga težka poljska dela so nastopila, delati treba, ali kako, lačen? Tako se nam po krasnih nadah obeta neznosna draginja in glad.

— **Gerentom mestne občine Postojna** je imenovan gosp. Josip Kraigher, trgovec in posestnik v Postojni. Tozadevna predaja občinskih poslov se je vršila v navzočnosti glavarja dne 20. junija.

— **Obesil se je v Postojni** dopoldne v svojem stanovanju v omari za obleko občeznani mizar Mat. Mayer. Bil je že dalje časa na duhu bolan in se je že prej enkrat skušal obesiti, pa ga je njegova žena še pravočasno rešila. Ker je bil napreden, soliden mizar, ga bo marsikdo pogrešal. Vzrok samomora ni znan. Pogreb se je vršil dne 19. junija. Naj v miru počiva!

— **Konj ubil gospodarja.** Posestnik in župan Muršič iz Šalince pri Sv. Križu na Murskem polju se je peljal v Ljutomer k nekemu sorodniku. Ko se je vračal, se je konj pri kolodvoru zaradi nekega psa splasil in skočil v obcestni jarek. Muršič je padel z glavo naprej pod konja, ki ga je z zadnjima nogama udaril tako, da mu je zdrobil črepijo. Muršič je bil takoj mrtev. Ves razdivjan ga je vlekel konj še pol kilometra daleč, tam so se vajeti odtrgale in divjal je do bližnje vasi Noršinci. Nesrečnik ostavlja rodbino.

— **Nezaslišano nasilje na Koroškem.** Nedavno je vsenemški celovski mestni svet v strupeni resoluciji zahteval, da se odstrani urednika »Mira«, stolnega vikarja Franca Smodeja iz Celovca, češ, da je glavni jugoslovanski hujskač. Že takrat je celovski »katoliški« dnevnik »Kärntner Tagblatt« pisal, da naj se občinski svet obrne na poklicane cerkvene faktorje. To se je medtem očitno zgodilo, in voditelji koroškega radikalnega nemštva so si pridobili zaveznitvo škofa Hefterja. Na škofov pritisk je celovski stolni kapitelj sedaj uredniku Francu Smodeju odpovedal službo stolnega vikarja. Smodej je »brez službe«, in celovski magistrat ga bo mogel kot »brezposelnega« iz mesta izgnati! — Cerkvena oblast

na Koroškem se je torej očitno postavila v službo vsenemške nasilnosti, postala je zavezница najstrupenejših losvonromovcev iz golega sovraštva proti slovenskemu možu, ki vestno vrši svojo narodno dolžnost, ne da bi pri tem zapostavljal svojo službo. Cerkev se maščuje nad duhovnikom, ker se njegovi strupeni narodni sovražniki ne morejo! To je gorostasnost, ki se menda še ni nikjer na svetu mogla zgoditi, kakor le na Koroškem. Poleg vsenemcev so, kakor znano, najstrupenejši Smodejevi nasprotniki Susteršičijanci, ki so zaslužnega »Mirovega« urednika neprestano napadali in blatili. Sedaj bo »Resnica« lahko plesala!

— **Jugoslovanski pisatelji za naše otroke.** Hrvaški pisatelji so sklenili, izdati almanah vseh hrvaških, srbskih in slovenskih pisateljev v korist bedne jugoslovanske dece. V svojem oklicu pozivljajo vse, ki so spoznali nevarnost, da nam ta štiriletna vojna uniči mladino in ki jih je volja, za vsako ceno rešiti otroke lakote ter tako ohraniti narodu bodočnost, naj se oglašijo s svojimi prispevki. Ves dobiček je namenjen otrokom, ki stradajo. Drugi namen knjige pa je, dati našemu ljudstvu delo vseh njegovih pisateljev in kulturnih delavcev. Daje naj mu v sedanjosti tolažbe in svežosti, za bodočnost pa naj bo spomin vseh skrbí in naporov, ki smo jih morali pretrpeti za narodno rešitev. Brez dvoma bo ta lepa misel našla pri vseh bogat odziv.

— **Za naše gledališče.** V Pragi je priredilo Narodno gledališče predstavo »Dubrovačko trilogijo«, hrvaškega pesnika Vojnovića v korist slovenskega narodnega gledališča. Za pozneje se isto gledališče bavi z mislijo, uprizoriti delo kakšnega našega slovenskega pisatelja, najbrže eno izmed Cankarjevih dram. Čehi so z veseljem pozdravili načrte. Z vsem življenjem se torej bližamo skupnemu delovanju nas po krvi si sorodnih narodov. In ta skupnost je za nas brezmejno važna tudi zato, ker vidimo že čas pred seboj, ko nas bodo spoznali tudi drugi narodi, ki so dosedaj vedeli prav tako malo o nas, kakor mi o njih. Kultura, ki smo jo z jekleno vztrajnostjo ustvarjali v letih narodnega osamljenja, ta kultura pojde sedaj tudi drugam, da nam ne prinese samo usmiljenja do nas, nesvobodnih, temveč tudi spoštovanja do nas, ki nismo v krogu kulturnih narodov več praznih rok. — Enako predstavo za naše gledališče je priredilo maja meseca tudi zagrebško kazališče.

— **Novice iz brdske fare.** Še ko sem dobival »Domovino« v Tirole

sem pazljivo pregledal vsako številko in iskal novic iz naše fare. Čudim se, zakaj se nihče nič ne oglasi. Saj ni naš kraj s plan-kami obit, da bi se nič novega ne zgodilo, ali pa da bi niti eden ne bil zmožen kaj pisati. Zato upam, da ta moj dopis ne bo kot »glas vpijočega v puščavi« in se sedaj še kdo oglasi in kaj poroča. Na dopust sem došel v jutro 17. t. m. Že med potjo sem zvedel dosti novic, žal, da samo žalostnih. V bolnici se sedaj nahaja naš vrli vneti jugoslovanski pristaš France Cepuder iz Spod. Prapreč. Upajmo, da še ozdravi naš neutrudljivi sodelavec. On je pobiral podpise za majniško deklaracijo in jih nabral lepo število. Bil je večletni predsednik »Bralnega društva« in načelnik požarne brambe, ki jo je dvignil na tako stopnjo, da je v vzor vsem sosednim društvom. Upajmo, da njegova krepka natura zopet zmaga. Saj je premagal tudi vse težkoče v srbskem ujetništvu in nato srečno pobegnil. — V naši gornji vasi (Praprečah) pa je Tekavčeve zadela huda nesreča. Mesececa sušca je umrl doma na dopustu mladi gospodar Tone. Ravno po preteku treh mesecev 18. t. m. pa je na neznani način izbruhnil ogenj in jim uničil hlev, skedenj, svinjake, zgorela sta tudi dva prešiča. Škodo cenijo nad 8000 K. Zato je uboga mlada gospodinja vredna usmiljenja. Naši dobri ljudje ji bodo še pomagali!

Anton Stražar.

— **Rekvizitor, asistent Wiederwohl,** rodom Kranjec in bivši podčastnik, je dobil v Forminu (v okrajnem glavarstvu ptujskem) od šestih skrajno razburjenih oseb tri smrtne udarce po glavi. V kolikor je bila ta ljudska razburjenost utemeljena, naj pokaže pest dogodkov, ki so se pripovedovali pred mariborsko poroto: Občinski svetovalec J. je izpovedal, da je Wiederwohlja komisija že prvo popoldne dne 3. januarja t. l. spravila

skupaj 10 centov žita. Pri hiši M., kjer prejšnja komisija ni ničesar zapisala, je kontrolirajoči W. dne 4. januarja dal zaseči 75 kg žita (ki jih je ptujsko glavarstvo dne 11. januarja vrnilo). Pri tretji hiši je W. pšenično moko, čeprav je imel s seboj dve tehtnici, kar na roko meril. Na obupno vprašanje kmetov, kaj bodo sejali, če jih obere komisija za toliko, se je W. odrezal: »Pa sejajte šoder!«. Materi, ki je javkala, da ne bo mogla prehraniti otrok, je svetoval: »Pa podaj otroke!«. A glede kmečkih želodcev je bil mnenja: »Paver naj le žre plevel!«. Mariborska »Straža« piše o tem tragičnem dogodku: Danes triumfira prekanjenost, zvitost, premetenost... Geslo se glasi: Jej, pij in bodi dobre volje! To je vsakokratna logika življenske modrosti v dolgi vojni. Iz te gredice je vzklik tisti odurni tip človeškega bitja, ki mu pravimo vojni dobičkar, od tod tisto vedno mučnejše otepevanje žensk. čutja za svojo čast, od tod stopnjevano pijančevanje in tatinstvo v najrazličnejših, žal, tudi mladinskih vrstah, od tod večja mržnja do dela in pa rastoča napetost med meščanom in kmetom. A še en, veselejši pojav v novem ocenjevanju dobi bi bilo omeniti: podvojen o ljubezen do zemlje, do zemljice - rednice vsega, kar je živega. Ne več »prokleta«, kakor je že bilo slišati v polpreteklih časih, ampak zopet »Sveta si, zemlja, in blagor mu, komur plodiš!«. In ta pomlajena ljubezen do matere nam je tudi v stanu odgovoriti na vprašanje, zakaj kmečkega človeka izpreleti groza in zona ob besedi, ki jo je rodila vojna, ob besedi — rekvizicija. Vse to moramo imeti pred očmi, če hočemo razumeti in razsoditi forminski »slučaj«. Uradni rekvizitor s papirnimi akti na eni, na drugi strani pa za svojo in svojih otrok prehrano trepetajoči kmetje.

— **Napad na rekvizicijsko komisijo.** Poročali smo svoj čas o napadu štajercijanskega župana Ačka na rekvizicijsko komisijo. Te dni je bil Ačko pred okrožno sodnijo v Mariboru obsojen na 8 mesecev ječe, njegov pomagač Borko pa na tri mesece.

— **Dela na lički železnici,** ki je sedaj dograjena, so, kakor javlja »Narodni List«, zopet ustavljena. Menda zaradi pomanjkanja hrane.

— **Gosenice na Kastavskem.** Na Kastavskem v Istri je letos toliko gosenic, da nihče ne pomni kaj takega. Vse sadno drevje je ogolodano, celo hrasti so bo več krajih ogolodani in mole gole veje v zrak. Med Jurdanovci in Japjanenci se je moral vlak parkrat ustaviti in ni mogel naprej, ker je povozil cele trume gosenic in je bil tir ves masten. Poleg vremenskih nezdod je prišla še ta strašna nesreča.

— **Požari.** V Zgornjih Praprečah pri Lukovici na Gorenjskem je dne 18. junija pogorel pri Tkalcu hlev in svinjak. Dva prašiča sta zgorela, drugo živino so rešili. Hišo so oteli gasilci iz Lukovice. Posestnica je bila zavarovana za majhno vsoto. Kako je nastal požar, ni znano. — 15.000 litrov bencina je zgorelo na graškem državnem tovornem kolodvoru. Železničarjem se je posrečilo, da so ogenj omejili. — V vasi Okrog pri Čatežu na Dolenjskem je v torek, dne 18. jun. vpepelil požar trem posestnikom vsa poslopja. Enemu so zgorele štiri, drugemu osmero glav živine in nekaj prašičev. Skoraj ob istem času je pogorelo na drugem koncu fare nekemu manjšemu posestniku domovje in dva prašiča. V obeh slučajih so zažgali otroci. — Tereziji Svetčevi v Litlji je napravil požar okoli 6000 K škode.

— **Nezgode.** Iz Velike Nedelje poročajo: Dne 14. junija je skočil z brzovlaka iz ruskega vjetništva vračajoči se vojak. Pri skoku si je razbil glavo, polomil roke in nogo, da je obležal mrtev. — 18letnemu hlapcu Jerneju Ambrožiču iz Spodnje Šiške sta se splašila konja. Hlapec je padel z voza ter si zlomil levo nogo. — Delavki Josipini Pobešek je v tovarni za mlo stroj zmečkal tri prste na levi roki. — 19letni delavec Alojzij Kepec v Spodnji Šiški si je ogledoval revolver in pri tem manipuliral tako nerodno, da se je revolver sprožil in je strel zadel Kevca na levi roki.

— **Tatvine in vlomi.** V Mariboru so na Eli-zabetni cesti št. 15 stanujoči baronici Alici Hip-pischevl vlomili tatovi ponoči v klet ter odnesli obleke in perila v skupni vrednosti 2500 K. Tudi v stanovanje trafikantke Kajetane Pavličeve v Mariboru sta vdrla dva vojaka in sta odnesla perila in obleke za 5000 K. Pavličeva je bila istega dne v Gradcu. Vojakoma, ki sta nosila ukradeno blago v nahrbtnikih iz stanovanja, so že na sledu. — Češka kočja pod Grinčevcem na Jezer-skem je popolnoma oropana. Tatovi so odnesli predvsem kuhinjsko posodo, rjuhe, odeje i. dr. Škoda, ki zadene češko podružnico, je prav velika. — **Franciški Podborski** v Šmartnem pri Mostah je bil ukraden iz hleva 450 kg težak vol,

vreden 2500 K. — V Bizoviku je izginila iz hleva Marije Krašovec okoli 550 kg težka krava, vredna 2500 K. Kravo so k sreči našli takoj pri neki posestnici v Fužinah, ki je imela pri sebi tudi 170 kg lepega govejega mesa, ki je najbrže tudi ukradeno. Osumljenka je izročena sodniji. — Da mijanu Globokarju v Rudniku so najbrže cigani odpeljali iz hleva 90 kg težko tele. — Telica je izginila iz hleva posestnice Ane Trillerjeve v Starem Dvoru pri Škofji Loki. — Z žage Ivana Rožnika v Gaberjah je bil ukraden transmisijski jermen, vreden 600 K. — Marjani Glavičevi v lhanu je bila ukradena vreča moke in odeja. — Mariji Pivkovi v Rovtah so odnesli prekajenega mesa v vrednosti 600 K. — Alojziji Kolarjevi v Stangi je izginila ponoči 400 K vredna ovca. — Iz konsumnega društva na Savi so odnesli tatovi 12 litrov žganja in 3000 K denarja. — Na dvorišču »Novi svet« v Ljubljani je bilo ukradeno koło tvrdke »Styria«. — Med Ljubljano in Št. Petrom na Krasu je bilo iz železniškega voza ukradenih več reči, ki so last cerkve v Nabrežini, tako mašne srajce, cerkveno perilo, sveče, mašni plašči in drugo. Kdor bi prišel na kako sled, naj naznani župnemu uradu v Nabrežini. — Gornjegrajsko kočjo so neznani zlikovci popolnoma oropali. Odnesli so vse koce, prevlako žimnic in vso posodo. Poškodovali so tudi omaro za posodo. — Dne 15. t. m. so našli na Pragerskem blizu postaje v neki šumi umorjenega vojaka. Nihče ga ne pozna. Najbrže je Bosanec. Sumi se, da se je zgodil umor in rop, ker mu je zločinec še čevlje sezul. — V Gornjem Jakobskem dolu so v noči od 18. na 19. junija vlomili neznani roparji — bilo jih je 12, večinoma v vojaški obleki in oboroženi s puškami in samokresi — v hišo posestnika Jožefa Drozga. Gospodinja, ki je bila oborožena s samokresom, se je postavila v bran, a so ji izvili orožje iz rok ter ji grozili, da jo ustrelijo, če jim ne izroči denarja in živil. Roparji so bili poučeni, kje je eno in drugo. Vzeli so okrog 14.000 K denarja, zabelo, meso, moko, jajca in nekaj obleke. Ko so odhajali, so streljali v zrak in izginili v nočni temi. Orožniki in vojakji jih zasledujejo. Sumijo, da so roparji dezertirji. — Kmetu Iv. Urbasu v Plavžu je s paše izginila 1500 K vredna krava. — Iz Fr. Heinricherjeve žage v Starem dvoru je izginil transmisijski jermen, vreden 1000 K, iz žage Iv. Močnika v Spod. Kanomlju pa tak jermen, vreden 2000 K ter Fr. Galetu v Bistru dva enaka jermena v vrednosti 5600 K. Usnja pač manjka in se dobro prodaja.

Listnica uredništva.

Št. Jur ob južni železnici. Vabilo na slavnost smo, žal, prepozno prejeli, da bi ga mogli priobčiti. — A. Str., Prapreče. Kar smo prejeli, smo priobčili. Želimo si seveda novic iz vse domovine. A ni dopisnikov!

Vojni dogodki.

Italijansko bojišče. Dunajski listi poročajo z merodajnih strani, da je avstro - ogrska ofenziva na Italijanskem v glavnem izvršila svoj namen, to je, da je navezala italijansko armado na italijanska tla in Italija ne bo mogla oddajati svojih čet na zapadno fronto, kakor so hoteli Francozi in Angleži, ki so zahtevali že tudi nazaj svoje čete. Ako bi ne bilo ofenzive, bi se bila okrepila francosko - angleška fronta, tako pa je bila italijanska fronta močno udarjena, ima ogromne izgube, saj je samo vjetnikov nad 50.000, in tako je odvzeta Francozom in Angležem pomoč, na katero so računali. Naše čete na desnem bregu Piave, na Montellu in v smeri proti Trevisu, so se vrstile na levi breg, ker je Piava ogromno narasla v silovit velikanski hudo-urnik, artiljerija ni mogla čez in tako je bila preskrba z živili in municijo že skoro nemogoča. Zato je vodstvo vzelo čete na levi breg. Italijani so se zato zagnali z vso silo v pozicije v gorovju pa so bili povsodi odbiti. V Italiji se obetajo še hudi boji. Naša napadalna in branilna sila je močna.

Na francoskem bojišču se vrše ljuti protisunki Angležev in Francozov. Angleži so zadnji čas zlasti ljuto napadali ob Scarpi, Francozi pa med Avro in Marno. Kakor vedno pri takih z vso silo izvršenih napadih, se jim je posrečilo na par mestih izvajati nekaj uspehov, ki jih pa izvečine proti nemškim protinapadom niso mogli vzdržati. Tudi pri Chateau Thierryju so se zopet vršili boji. Kakor poročajo angleški listi, pričakuje ententno armadno vodstvo nov nemški napad in sicer to pot na severnem, to je angleškem bojišču, poglavitno na Flandrskem.

Na Ruskem se pripravljajo in že tudi vrše nova presenetanja. Takozvane češko-slovaške čete, katerim so se pridružili kozaki, kadeti in takozvana bela garda ter ententni častniki s tehničnimi ententnimi četami, so se organizirale ob Uralskem gorovju v pravo vojsko ter pričenjajo prodirati proti zapadu. Pri svojem prodiranju so natele te čete na odpor boljševiških in sovjetovih čet, katere so izvočine porazile ter vrgle nazaj. Ob Kaspiškem morju se je vršil boj z nemškimi oddelki ter se je poročalo, da so bile češko - slovaške čete poražene. Nasprotno pa so poročala novejša poročila iz Rusije, da so te čete prodrle preko Samare, da so zasedle Stavropol, Ufo, Rbinsk, Nevjansk in Omsk ter da korakajo proti Tomsku. Sibirija je vsa v rokah takozvanih češko - slovaških čet, ki so se polastile tudi že Irkutsk in Vladivostok. V kratkem je pričakovati tudi nastopa Japoncev, ki so baje obljubili, da bodo poslali v Rusijo 2 milijona mož. Ob enem bodo nastopili tudi manjši oddelki Kitajcev, Francozov in Amerikancev, tako da ni izključeno, da se daleč na vzhodu pripravlja nova fronta.

Slovenci smo med narodi proletarski narod, ki ni le narodno, ampak tudi gospodarsko zatiran. Majhno je naše narodno bogastvo, malo dajemo, še manj prejemamo; toda to, kar imamo, je naše.

*Abditus
(Problemi malega naroda.)*

Raznoterosti.

* **Umor komisarja v Forminu pred poroto.** Svoj čas smo poročali o umoru komisarja Wiederwolla v Forminu pri Ptuj. Zoper obtožence se je 8. junija vršila obravnaava pred mariborsko poroto. Obtoženi so bili posestnica Muršičeva, deklica Marija Žuran, vdovec Andrej Zamuda, posestnikova hči Apolonija Horvat in Antonija Mikec, vsi iz Formina. Obtožba očita omenjenim hudodelstvo upora in umora. Rekvizicijsko komisija, ki jo je poslalo lani v Formin ptujsko okrajno glavarstvo in ki ji je načeloval Jožef Wiederwohl, davčni uradnik, je pobrala Forminčanom skoro vse zaloge žita. Kljub temu je glavarstvo 3. januarja odredilo novo rekviriranje. Prišel je zopet Wiederwohl, ki je bil vsled brezobzirnega, da, krutega postopanja strah in trepet kmetov. Ljudje so bili silno razburjeni, in obtoženci so šli nad Wiederwolla. Pobil ga je Ludovik Muršič, ki je slaboumen in je v graški vojaški bolnišnici. Prišli so še ostali obtoženci, da bi zabranili članom komisije priti Wiederwolla na pomoč. Po soglasni izpovedi vseh obtožencev in večine prič je bil Wiederwohl pretirano strog in brezobziren. Neka priča je izpovedala, da je Wiederwohl celo pleve, v katerih je bilo le nekoliko zrnja, označeval kot zadnje žito, le da je mogel odvzeti večjo množino žita. Na nobene opravičene razloge se ni oziral. Okrajno glavarstvo je dalo spričevalo, da je imel pri rekvizicijah vedno »izborne« uspehe. Nekoliko ur pred dogodkom so obtoženci pozivali drug drugega, naj Wiederwolla spodijo, preženejo. Ko se je približala komisija, so ji šli z orožjem nasproti. Razzodba se je glasila: Alojzija Muršičeva je bila kot neposredna in dozdevna provzročiteljica, ker je pozivala obtožence, da naj preženejo Wiederwolla, obsojena na 2½ leti težke ječe, ostali obtoženci Marija Žuran, A. Zamuda, Apol. Horvat in Antonija Mikec pa na 4 mesece ječe. Vsem je bil petmesečni preiskovalni zapor vstet, v kazni in so bili teoretično razen v 2½ leti ječe obsojene Al. Muršič vsi obsojenci izpuščeni na svobodo.

* **500 obtožencev.** V Judenburgu se vrši pred tamošnjim okrožnim sodiščem razprava za voljo nekkih izgrediv, o katerih pa časopisi niso smeli ničesar poročati. Obseg teh izgrediv si moramo predstavljati po tem, da je obtoženih okoli 500 oseb.

* **Judovska vlada na Ruskem.** Rusko poslanstvo v Berlinu je sestavljeno takole: Joffe Mozes, Daniel Hirschberg, Jakob Jakobsohn, Mozes Rosenberg, Lev Prager, Adam Marbus in Lev London. Samo židovska imena bivših ali pa še danes zagrzanih Judov.

* **Zaradi vere.** V Nemčiji se je pojavila verska družba, ki uči, da je prišel na svet novi Kristus. V vasi blizu mesta Drazdan je neka ženska vsled vpliva novih nauk znorela, da so jo morali oddati v norišnico.

* **Cene slik.** Prošli teden je bila v Berlinu na dražbi prodana zbirka 164 slik starih mojstrov. Glavna slika te zbirke je bila prodana za 84.000 mark. Za neko drugo je bilo izplačanih 54.000 mark. Celotni izkupiček je znašal 1 milijon mark.

* **Štirideset narodnosti v enem mestu.** Ameriško mesto Chicago šteje 2.572.835 prebivalcev. Od teh jih je samo 700.000 rojenih Amerikancev, dočim pripadajo ostali vsem narodnostim Evrope. Nemcev je čez 568.000, Ircev 240.000, Poljakov 300.000, Švedov 143.000, Čehov 110.000 in Malorusov 23.000. Ostale narodnosti, kakor Španci, Italijani, Židje, Francozi, Portugalsci, Ogrji, Slovaki, Slovenci in Rusi so zastopani vsak po približno 10.000.

* **Najbolj vroči kraj na zemlji** je v Ameriki »smrtna dolina«. Ta dolina je od vseh strani obdana od gora in nima nobenega dohoda; je pa 50 metrov nižja, kakor morska gladina. Opazovanja so doznala tam poleti v senci vročino do 39° stopinj. Največja vročina je dosegla 50°.

* **Kje je vzrok vedno bolj pogostih zločinov?** Prvi državni pravdnik dokazuje v nekem dunajskem listu, da se zdaj zločini zato tako množe, ker je državna moč v zaledju armade preslaba. Pravi, da je treba kazni bolj izvajati, kakor pa groziti z njimi. Morda, da je državna moč res slabša, a vendar bi bilo težko iskati vzroke zločinov samo tu. Saj vendar država in njen red tudi v mirnih časih ni samo na bajonete oprt. Samo, če se domislimo pomanjkanja sredstev nižjih slojev, že začetimo drug, morda veliko globlji vzrok zločinov, kakor pa je pomanjkanje državne moči.

* **Kako visoko letajo ptiči.** Zanimive podatke poroča neki nemški profesor o višini ptičjega leta. Da se je moglo to višino zanesljivo dognati, je omogočilo šele zrakoplovstvo. Prej je na pr. neki učenjak mislil, da se dvigne orel najvišje do 7100 metrov, drugi so zopet trdili za ptice selivke, da morejo 12.000 metrov visoko v zrak. A to je popolnoma izključeno, ker se že vsled mraza noben ptič ne more tako visoko vzdržati. Zrakoplovci so zdaj ugotovili, da se ptiči nikdar ne dvignejo nad prvo plast oblakov, nego se drže vedno v višini par tisoč metrov nad zemljo. Večina se sploh ne oddalji nikdar dosti od zemlje.

* **Vzrok potenja.** Mnogi poskusi so pokazali, da je pot nalezljivo bolnih ljudi strupen, toda pot zdravih ljudi nima nobenih strupenih lastnosti. Narava sama nas opozarja na koristnost potenja. Kakor hitro se pričnemo potiti, preneha pritisk v glavi in dr. Potenje ne dokazuje samo pri mrzlično bolnih svoje velike zdravilne moči, nego tudi pri raznih drugih boleznih. Večine bolezni ne dobimo takoj, nego se pasejo dolgo časa v telesu predno se morejo pokazati v svoji pravi moči. Če se pa potimo, pridejo večkrat te v telesu se zbirajoče škodljive snovi na površje in tako izginejo.

* **Strupeni pajki.** Dognali so, da je tudi med našimi domačimi več pajkov, ki grizejo in so strupeni. Kogar je tak pajek ugriznil, začuti kmalu pekočo bolečino, ki se ji običajno kmalu pridruži mrzlica in slabost. Pajek križavec je strupen. Več inozemskih pajkov pa je nevarnih tudi za življenje.

* **Čeho - Slovaki v Sibiriji.** Poročila iz Petrograda potrjujejo, da so 40.000 mož močne češko - slovaške legije prišle v Vladivostok, kjer so odstavile oblasti boljševikov. V nekaterih mestnih delih se je vnel hud boj, ki se je bil le malo časa. V Vladivostoku plapolala češko - slovaški prapor. Načelnik japonske misije, admiral Kato, je povabil diplomatske zastopnike sporazuma na poseben posvet, ki je zboroval na krovu neke ladje. Kato je zastopnikom obširno zaupljivo poročal o ukrepih, ki jih je sklenil kronski svet v Tokiju. Pričakujejo odločilnih korakov. V Moskvo so prišla poročila, da so priborili češko - slovaški oddelki tudi v južni Rusiji uspehov nad armado boljševikov. Stavropol je zasedlo več češko - slovaških bataljonov. Glasila francoskih ministrov napovedujejo, da Japonska kmalu nastopi proti boljševikom. V Vladivostoku se bodo združili Japonci in Kitajci s Čeho - Slovaki. Japonska bo izdala oklic ruskemu narodu, da nastopa kot pooblaščenka, da se v Rusiji obnovi red.

* **Koliko ladij bo imela Amerika v bodočem letu.** Kako silno se je v Ameriki razvila graditev ladij, je razvidno iz nekega ameriškega poročila, da je v maju tega leta prvič bilo več ladij novozgrajenih, kakor so jih pa Nemci potopili. In vendar je prostornina novih ameriških ladij znašala v letu 1914. le 133.000 ton. Leta 1916. je poskočila na 190.000 ton in letos znaša prostornina vseh njihovih ladij 4¼ milijona ton. Da je pa bralcem še jasnejša brzina, s katero grade Amerikanci ladje, je treba le navesti, da so to leto v prvih štirih mesecih zgradili ladij do 600.000 ton prostornine, do novembra pa jih bo gotovo že preko dveh milijonov. S prihodnjim letom bodo pričeli dovrševati vsak mesec 500.000 ton. Na ta način bo pala vsaka skrb za prevoz črt, materiala in živeža na bojišča v Evropo. Tako znajo — bahati le Amerikanci!

* **Amerikanska reklama.** Wellmann, eden prvih tovarnarjev mila v New Yorku, si je umislil nenavadno reklamo za svoje blago. Neko jutro so pribčili vsi časopisi oglaš, da se iščejo gospodje z lepimi, velikimi plešami. Par dni nato je sedelo zvečer v prvih vrstah največjega gledališča nebroj gospodov drug poleg drugega, ki so imeli vsi jako lepe, svetle pleše. In na vsaki pleši je bilo napisano ime »Wellmann«. Baje je trgovec dosegel namen svoje nenavadne reklame.

* **Amerikansko razkošje.** Nedavno so poročali, da izda 6000 dam newyorške družbe na leto okrog 180 milijonov kron za obleke. Čipke žene znanega milijarderja so veljale približno 100.000 kron, gotove obleke so bile vredne čez 200.000 K. Ravno toliko je stalo perilo neke druge milijonarke. Krojaški račun ki ga je ob koncu leta poslala ena prvih tvrdk svojji odjemalki, je znašal 215.000 kron in sicer: kožuhovina 20.000 K, posetne obleke 20.000 K, glediška in plesna obleka 33.000 K, večerni plašč 12.000 K, posebne obleke 130.000 K. To so zapravljivci! Koliko dajejo za reveže, za šole in za umetnost, tega ne poročajo. Ni čuda, če se pomnože anarhisti.

* **Tuji časopisi v Avstriji.** Kakor znano, so bili dosedaj pri nas prepovedani vsi listi sovražnih držav. Zdaj pa je v uradnem listu izšel seznam 268 časopisov, ki so odslej naprej pri nas dovoljeni. Seveda ni med njimi nobenih političnih listov, nego skoro izključno samo zdravniški, prirodoslovski, tehnični in tudi nekaj gospodarskih.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.

Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcijski »Domovine«.

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.

Posamezne številke 24 vln.

Uredništvo: Mestni trg št. 17, II.

Upravištvo: Sodna ul. št. 6, pritl. desno

Inserati po dogovoru.

Mali oglasi.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znamkah. Besede z debelimi črkami stanejo 30 vinarjev.

Kupujte le domače izdelke, to je: **Emona** priznana najboljši pralni prašek. Dobiva se v vseh prodajalnah.

Na prodaj je na Koroškem v industrijskem kraju več hiš, izmed katerih bi bile dve primerni za trgovino. Kupci dobe pojasnila pri uredništvu »Domovine« v Ljubljani.

Vse letnike **Ljubljanskega in Dunajskega Zvona** ter **Jurčičeve zbrane spise** III., IV., IX. in XI. zvezek ali pa vse skupaj kupi Tiskovna zadruga v Ljubljani, Gledališka ulica št. 6.

Kupi se obširna kmetija ležeča v Gornjegrajskem okraju na Štajerskem, ali pa v slovenskem delu Koroške, četudi v hribih. Cena do 100 tisoč kron. Ponudbe na upravištvo »Domovine« v Ljubljani.

Pravkar izšlo!

Pravkar izšlo!

DR. ALOJZ ZALOKAR:

„O LJUDSKEM ZDRAVJU“.

Cena 3-60 K, s poštino vred 4 K. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6. — »Zalokarjeva brošura je namenjena vsakomur, ki mu je na srcu sreča in bodočnost Jugoslavije. (Slov. Narod.) »Opisana je tako, da jo bereš, bereš in zopet bereš in razmišljaš...« (Jugoslovan.)

Pobarvano blago (črno, rdeče, modro, rjava itd.) starih ponošenih, oblede- **koč novo!** lih in včasih že zavrženih oblek je uporabno

Domače platno, pobarvano modro, je posebno trpežno.

Za naročila tudi po pošti se uljudno priporoča

Prva in največja parna barvarnica in kemična čistilnica

Josip Reich, Ljubljana

Poljanski nasip št. 4.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Delniška glavica . K 10,000.000.—

Rezervni fondi . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

**vloge na knjižice in na
tekoči račun.**

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese
k vsakemu žrebanju.

Posojila
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje
vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica

c. kr. avstrijske državne
loterije.

Rudninsko vodo

vseh vrst, sveže polnitve oddaja
glavna zaloga rudninskih vod

A. ŠARABON v Ljubljani.

Na zahtevo se pošlje cenik.

Kupujem

les za jame od 12 cm naprej na mt, mehak
okrogel les, smrekovo lubje in čreslo, lansko
in letošnje, kostanjev in hrastov les, od 10 cm
naprej. Prosim ponudbe s skrajnimi cenami, mno-
žino in navedbo roka za oddajo

Vinko Vabič, Zalec 8.
Spodnje Stajersko.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica šte. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog K 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4⁰/₁₀₀,

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

**Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske
pa proti 5¹/₄% obrestim in proti najmanj 1% ozir. ³/₄% odplačevanju na dolg.

**V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.**

Tvrdka: M. Rosner & Comp.

veležganjarna v Ljubljani

oddaja cenjenim odjemalcem fino, pristno blago lastnega izdelka:

**slivovico, sadjevec, brinjevec, konjak in
vino vermouth**

po ugodnih cenah.

Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice

registrirana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4¹/₄ %

**brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.**

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.